

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет магістерської та
аспірантської підготовки
Кафедра менеджменту
природоохоронної діяльності

Магістерська кваліфікаційна робота

на тему: Оцінка економічної ефективності впровадження
організаційно-економічних заходів

Виконала студент 2 курсу групи МБА-61
спеціальності 8.18010016 Бізнес -
адміністрування
Аксентій Юрій Михайлович

Керівник к.е.н., доц.
Павленко Олена Пантеліївна

Консультант

Рецензент д.е.н., с.н.с., зав.відділом
ІПРЕЕД НАН України
Мартієнко Антоніна Іванівна

Одеса 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Магістерської та аспірантської підготовки
Кафедра менеджменту природоохоронної діяльності
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 8.18010016 Бізнес - адміністрування
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« 01 » _____ грудня 2016 року

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Аксентій Юрій Михайлович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Оцінка економічної ефективності впровадження організаційно-економічних заходів

керівник роботи Павленко Олена Пантеліївна, к.е.н., доц., _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «07» листопада 2016 року № 337-С

2. Строк подання студентом роботи 01 лютого 2017 року

3. Вихідні дані до роботи матеріали періодичних видань, монографій, нормативно-правові акти, статті фахових збірників наукових робіт, матеріали сайтів Інтернет-мережі з питань поводження оцінки ефективності у вітчизняній та світовій практиці

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАТ ВО “ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД”

3. РОЗРАХУНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ ТЕХНІКИ І ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАХОДІВ В ЗАТ ВО “ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД”

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання

01 грудня 2016 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Робота з літературними джерелами	01.12.16-11.12.16	90	відмінно
2	Робота над розділом 1. «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»	12.12.16-25.12.16	90	відмінно
3	Робота над розділом 2. «ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАТ ВО «ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД»»	26.12.16-08.01.17	89	відмінно
4	Робота над розділом 3. «РОЗРАХУНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ ТЕХНІКИ І ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАХОДІВ В ЗАТ ВО «ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД»»	09.01.17-22.01.17	91	відмінно
5	Оформлення роботи	23.01.17-31.01.17	90	відмінно
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	відмінно

Студент

_____ Аксентій Ю.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ Павленко О.П.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

на магістерську кваліфікаційну роботу на тему:
«Оцінка економічної ефективності впровадження організаційно-економічних заходів»

Аксентія Юрія Михайловича

Актуальність теми. Оцінка ефективності займає важливе місце в системі управління діяльністю підприємства, оскільки являє собою ефективний інструмент для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльністю підприємства. Результати оцінки складають основу для прийняття управлінських рішень, при цьому вони можуть бути використані як для визначення стратегічних, так і тактичних цілей.

Метою магістерської роботи є розкрити теоретичні основи оцінки економічної ефективності та шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах, розробка рекомендацій щодо шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Основні завдання дипломного проекту є: розглянути ефективність як економічну теорію; узагальнити теоретичні основи оцінки економічної ефективності; провести комплексний аналіз факторів впливу на ефективність виробничої діяльності провести фінансово-економічний аналіз діяльності ПРАТ ВО „Одеський консервний завод” ; обґрунтувати доцільність за запропонованих організаційно-економічних заходів щодо зростання економічної ефективності.

Об’єктом дослідження є виробничо-господарська діяльність на підприємстві.

Предметом дослідження є розробка пропозиції та обґрунтування їх доцільності заходів щодо підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності на ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”.

Теоретичне значення дослідження полягає в системному аналізі складових елементів оцінки ефективності господарської діяльності підприємства, виявленні резервів щодо підвищення ефективності підприємства, обґрунтування економічної доцільності підвищення ефективності ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”.

Результати роботи рекомендовано використовувати в роботі підприємницьких структур.

Магістерська кваліфікаційна робота містить: основна частина – 97 стор.; таблиць – 30; рисунків – 3; літературних джерел – 46.

Ключові слова: ефект, економічна ефективність, часткові та інтегральний показники ефективності, економічна доцільність.

S U M M A R Y

Master's qualification work on the topic:
«Evaluation of the economic effectiveness of the implementation of
organizational and economic measures ise»

Aksentiya Yuri Mikhailovich

Actuality of theme. Evaluating the effectiveness occupies an important place in the management of the company, as is an effective tool for information and analytical support of the enterprise. Evaluation results are the basis for management decisions, and they can be used to determine the strategic and tactical objectives. The purpose of the master's qualification work is to develop recommendations for improving environmental performance enterprises, be stressed.

The objectives of the work are: the theoretical bases of estimation of economic efficiency and ways to improve the efficiency of the enterprise in the market, development of recommendations on ways to improve the efficiency of the company.

The object of research study is a production and business activities of the company.

The subject of the study is to develop proposals and feasibility study of measures to improve production and economic activity in the PA PJSC "Odessa cannery"/

Methods: analysis and synthesis, logic synthesis, induction and deduction, graphical analysis, economic and statistical analysis, system and situational approaches and more.

The theoretical value of the study is to analyze the constituent elements of the system for evaluating the effectiveness of business enterprises, identification of reserves to improve the efficiency of the company, study the economic feasibility of PA efficiency PJSC "Odessa cannery."

The results of the work recommended businesses.

Master's qualification work includes: the main part - 97 p.; tables - 30; figures - 3; literature - 46.

Keywords: effect, economic efficiency, and integrated partial performance, economic feasibility.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
1.1. Ефективність як економічна категорія.....	8
1.2. Теоретико-методичні положення щодо оцінювання та забезпечення ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах.....	14
1.3. Комплексний аналіз факторів впливу на ефективність виробничої діяльності.....	28
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ ВО “ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД”.....	38
2.1. Техніко-економічна характеристика ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”.....	38
2.2. Техніко-економічний аналіз господарської діяльності ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”.....	43
2.2.1 Аналіз обсягу виробництва і випуску продукції.....	44
2.2.2 Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних фондів.....	48
2.2.3 Аналіз динаміки, структури і ефективності використання обігових коштів.....	53
2.2.4 Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності їх користування.....	57
2.2.5 Аналіз собівартості продукції і витрат на виробництво.....	59
2.2.6 Аналіз фінансових результатів.....	61
2.3. Аналіз фінансового стану підприємства.....	62
РОЗДІЛ 3. РОЗРАХУНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ ТЕХНІКИ І ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАХОДІВ В ПРАТ ВО “ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД”.....	78
3.1. Розрахунок економічної ефективності впровадження автоматизованого розливочного агрегату МК – 34 Е.....	78
3.2. Підвищення ефективності роботи бухгалтерського відділу за рахунок проведення організаційного заходу.....	82
3.3. Обґрунтування доцільності проведення організаційно-економічних заходів на ПРАТ ВО “Одеський консервний завод”.....	84
ВИСНОВКИ.....	87
ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ.....	94

ВСТУП

Сучасний етап розвитку ринкових відносин в Україні вимагає від вітчизняних підприємств активних дій з підвищення ефективності їх функціонування. У зв'язку з кризою стан економіки значно погіршився, що актуалізує необхідність вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням ефективності діяльності підприємств. Загальна криза посилює й ускладнює рішення проблем економічної ефективності, зумовлює необхідність глибокого дослідження його причин, вимагає впровадження нових концепцій управління виробничим процесом, нових методів підвищення ефективності господарської діяльності.

Оцінка ефективності загалом господарської діяльності, управлінських рішень, витрат економічних ресурсів, а також конкретні технології та засоби забезпечення ефективного функціонування підприємств становлять особливий інтерес як для вчених, так і для економістів-практиків. Дане питання вивчали такі зарубіжні вчені, як Л. Мейсел, К. Макнейр, Р. Ланч, К. Кросс, К. Адамс, П. Робертс, Ю. Вебер, Р. Каплан і Д. Нортон та багато вітчизняних учених-економістів Шеремет О. Д., Сайфулін Р. С., Ковальов В. В., Волкова О. М., Сурмін Ю. П., Федуло-ва Л. І., Белий А. П., Лисенко Ю. Г., Мадих А. А., Макаров К. Г., Осипов В. І., Іващенко Н. П. та інші. Але, на жаль, наявні теоретичні розробки не дають відповідь про наявність «універсальних» критеріїв ефективності, вибір найбільш гідного з існуючих показників на практиці відбувається виходячи з конкретних умов визначення ефективності на кожному підприємстві. Відсутність на рівні промислових комплексів методичних розробок з вибору найбільш ефективних методів управління виробництвом в умовах переходу до ринкової економіки призводить до того, що трудові колективи інтуїтивно шукають вихід з кризової ситуації без належного вивчення наслідків та врахування нових факторів, що діють на ефективність їх роботи. Нерідко це

призводить до втрати ефективності функціонування підприємства. Таким чином, існує об'єктивна необхідність теоретичного і практичного узагальнення процесів управління ефективністю господарської діяльності на всіх рівнях і рішення проблем на основі впровадження нових механізмів підвищення показників ефективності.

Метою магістерської роботи є розкрити теоретичні основи оцінки економічної ефективності та шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах, розробка рекомендацій щодо шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Основні завдання дипломного проекту є:

- розглянути ефективність як економічну теорію;
- узагальнити теоретичні основи оцінки економічної ефективності;
- провести комплексний аналіз факторів впливу на ефективність виробничої діяльності
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності ПРАТ ВО „Одеський консервний завод” ;
- обґрунтувати доцільність за запропонованих організаційно-економічних заходів щодо зростання економічної ефективності.

Об'єктом дослідження є виробничо-господарська діяльність на підприємстві.

Предметом дослідження є розробка пропозиції та обґрунтування їх доцільності заходів щодо підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності на ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”.

Методи дослідження: синтез та аналіз, логічного узагальнення, індукції і дедукції, графічний аналіз, економіко-статистичний аналіз, системний та ситуаційний підходи тощо.

Теоретичне значення дослідження полягає в системному аналізі чинників, що знаходяться у факторному зв'язку з ефективністю діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Ефективність як економічна категорія

Питання ефективності господарювання займає ключове місце в управлінні діяльністю підприємств різних форм власності. Зацікавленість нею виникає на всіх рівнях управління народним господарством. Сучасному етапу економічного розвитку притаманні: високий рівень невизначеності, наявність систематичних кризових явищ та, відповідно, нестабільність розвитку як економіки в цілому, так і кожного суб'єкта господарювання, тому першочергового значення набуває активізація дій із підвищення ефективності їх функціонування та вирішення проблем управління й оцінки ефективності діяльності підприємства на основі використання нових підходів та методів оцінки, оскільки існуючі підходи не забезпечують повного відображення результатів господарювання підприємств.

Питання ефективності діяльності суб'єктів господарювання та її оцінки становить особливий інтерес як для зарубіжних, так і для вітчизняних учених. У контексті даної статті слід зазначити таких дослідників, як О. Амоша, Дж. Блек, П. Друкер, М. Мейєр, Д.С. Синк,

А.А. Томпсон, Ф. Келе, Р. Каплан, В. Петі, Д. Нортон, Р. Ланг, В. Андрейчук, О.Д. Шеремет, В.І. Осипов, В.В. Ковальов, К. Салига, Р.С. Сайфулін та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць та суттєві досягнення, існує низка дискусійних питань. Зокрема, наявні теоретичні розробки потребують уточнення та подальшого розвитку в напрямі теоретико-методичного та практичного характеру з визначення сутності підходів та методів оцінки ефективності діяльності

підприємств, тому проблема вибору найбільш прийняттого методу оцінки ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах з урахуванням нових чинників, що впливають на результативність функціонування підприємства, є досить актуальною і потребує подальшого дослідження.

У сучасних умовах господарювання ефективність є важливою характеристикою діяльності підприємства, від якої залежить його подальший розвиток. Для характеристики ефективності діяльності підприємства розглядаються такі її ключові поняття, як: «ефективність», «ефект», «економічна ефективність», «ефективність виробництва» та інші. Нерідко ефективність діяльності підприємства ототожнюється авторами з економічною ефективністю.

Розглянемо поняття «ефекту», сформульовані різними авторами, вони представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1. 1

Визначення поняття «ефект» різними авторами

Автор	Поняття
Сурмін Ю. П	Ефект – результат, наслідок яких-небудь дій [38]
Петрова І. В.	Ефект – корисний результат виражений у вартісній оцінці [46]
Сініцина Т. А.	Ефект – це результат, наслідок яких-небудь причин, дій, господарських заходів (уведення нової техніки та інвестиційних проектів, реалізація господарського рішення, здійснення природоохоронних заходів, проведення соціальних заходів) [7]
Лозовский Л. Ш.,	Ефект – результат, наслідок якої-небудь дії, який вимірюється в матеріальному, грошовому або соціальному вираженні як різниця між результатами і витратами, пов’язаними з отриманням цього результату [30]

Таким чином, виходячи з понять наданих у табл. 1.1, можна трактувати ефект, як безпосередньо досягнутий або отриманий результат від здійснення певного виду діяльності, процесу, явища або будь-якої іншої взаємодії взагалі. Ефект — це результат реалізації заходів, що спрямовані на підвищення ефектив-

ності виробництва за рахунок економії та раціонального використання всіх виробничих ресурсів. Ефект як економічна категорія відображає перевищення результатів діяльності над витратами, це певна форма результату.

З категорією «ефект» дуже тісно пов'язане поняття «ефективності», але їх необхідно чітко розрізняти. Ефект – абсолютний показник результату будь-якої дії чи діяльності [18] . Він може бути як позитивним, так і негативним. Ефективність – відносний показник результативності і може бути тільки позитивною величиною [10] .

Аналіз поняття «ефективність» показав, що більшість авторів, які формують поняття [11, 12, 15, 20, 22, 23, 28, 31, 33, 41], розуміють цю категорію як відношення ефекту (результату) до витрат або ресурсів, що були витрачені на його отримання. Тобто критерії ефективності формуються на основі витратного (спожиті ресурси) і ресурсного (застосовані ресурси) підходів. Витратний підхід відображає ефект, одержаний з кожної одиниці сукупних витрат, або окремо витрат живої або упредметненої праці. Ресурсний підхід покликаний характеризувати ефективність використання ресурсів: трудових, матеріальних, фінансових.

Під ефективністю виробництва розуміється, як правило, відображення кінцевих результатів використання ресурсів за певний проміжок часу. Більш складним є поняття ефективності функціонування підприємства. У різних джерелах цей термін має назву: «ефективність діяльності підприємства», «ефективність бізнесу», «ефективність виробничої організації», «ефективність господарської діяльності підприємства». Аналіз наведених визначень дозволяє зробити висновок, що вони трактуються неоднозначно.

Наприклад, Осипов В. І. [16] продуктивність і прибутковість називає двома видами ефективності, що визначають ефективність діяльності підприємства. Але, на нашу думку, ефективність функціонування підприємства повинна визначатись й іншими критеріями. Ефективність функціонування підп-

приємства розглядається з точки зору різних підходів, з урахуванням різного ступеня деталізації, різноманітних факторів. Складність аналізу понять, що характеризують ефективність, полягає у різних рівнях ієрархії об'єкта дослідження, а також глибині теоретичних досліджень.

Треба відзначити, що нині немає чітких меж між поняттями «ефективність», «ефективність виробництва», «ефективність функціонування підприємства». Часто, даючи визначення певного виду ефективності, автори повністю не розкривають сутності підходу до неї.

Ефективність функціонування підприємства повинна визначатися не одним, а кількома важливими критеріями. Головним критерієм ефективного функціонування підприємства слід вважати економічну ефективність. Таким чином, ефективність функціонування підприємства - це комплексна характеристика, яка відображає ступінь використання ресурсних витрат, спроможність досягати поставлених цілей і здатність до стійкої життєдіяльності в конкурентному ринковому середовищі. Вона показує ступінь використання трудових, матеріальних, фінансових, природних та інших ресурсів, ступінь забезпечення позитивного результату (ефекту) господарювання в умовах конкурентного ринку та досягнення запланованих результатів з точки зору поставлених перед системою чи її елементами цілей.

Ефективність функціонування підприємства формується багатьма економічними, виробничими, технічними показниками, а також показниками ефективності управління [1, 4, 6, 9, 12, 25, 32, 38, 44]. Ефективність функціонування підприємства характеризують: рівень технології, продуктивність праці, ступінь раціональності використання сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів, рівень менеджменту і т. д.

При цьому слід мати на увазі, що, звичайно, перелік ресурсів підприємства, котрі визначають його ефективність, не є вичерпним, тобто в конкретних умовах на ефективність діяльності підприємства можуть чинити істотний

вплив інші фактори. Але для середньостатистичного підприємства, яке діє в умовах ринку, урахування зазначених факторів гарантує отримання найбільш адекватної оцінки стану справ на підприємстві.

Розглянемо визначення поняття «ефективність» різними авторами, вони представлені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення поняття «ефективність» різними авторами

Автор	Поняття
Сурмін Ю. П.	Ефективність – показник успішності функціонування системи для досягнення встановлених цілей [38]
Орлов П. А.	Ефективність – співвідношення результату або ефекту будь-якої діяльності і витрат, пов'язаних з її виконанням. Причому це може бути як співвідношення результату і витрат, так і співвідношення і результатів діяльності [27]
Нусінов В. Я., Турило А. М., Темченко А. Г.	Ефективність є результативність, тобто результат діяльності (ефект), який одержує суспільство, підприємство або окрема людина на одиницю використаних (чи застосованих) ресурсів [25]
Лямець В. І., Тевяшев А. Д.	Ефективність – це не просто властивість операції (процесу функціонування системи), що відбивається в її здатності давати певний ефект, а дієвість такої здатності, тобто результативність, співвіднесена з ресурсними витратами [20]
Сініцина Т. А.	Ефективність – це співвідношення ефекту та витрат на його здійснення [45]
Устенко О. Л.	Ефективність являє собою комплексне вираження кінцевих результатів використання засобів виробництва та робочої сили за певний період часу [35]
Шеремет А. Д. Сейфулін Р. С.	Ефективність – це складна категорія, що характеризується результативністю роботи підприємства та рентабельністю його капіталу, ресурсів або продукції [44]
Друкер П. Ф.	Ефективність – це наслідок того, що «правильно створюються потрібні речі» [18]

Вищенаведені результати дослідження свідчать про наявність дискусійних питань щодо визначення сутності категорії «ефективності». Такі автори, як Орлов П. А. та Сініцина Т. А. розуміють цю категорію як відношення ефекту (результату) до витрат або ресурсів, що були витрачені на його отримання. Коли Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С., Устенко О. Л., Лямець В. І., Тевяшев А. Д., Нусінов В. Я., Турило А. М., Темченко А. Г. трактують це поняття як досягнення певних результатів. З вищенаведених визначень автор робить висновки, що ефективність – це показник співвідношення ефекту та витрат на його виконання, що показує певний результат діяльності підприємства.

Поняття «ефективність» іноді інтерпретується як «результативність». Це пояснюється насамперед тим, що буквально «ефективність» (від латин. *efectus*) означає результативність, дієвість, продуктивність тощо. Але це різні поняття, бо «результативність» – це складне, багатоелементне, багатокритеріальне явище, яке характеризується низкою показників міри досягнення встановлених цілей суб'єкта господарювання та є «зовнішнім проявом» (негативним або позитивним) його діяльності [26]. Натомість як, «ефективність» є «внутрішнім проявом» діяльності підприємства, що спрямована на підвищення внутрішньої економічності його роботи, досягнення встановлених результатів завдяки економії виділених на їх отримання ресурсів тощо [7].

Поняття «результативність», визначені різними авторами, представлені у табл. 1.3.

Дослідження та аналіз наведених визначень «результативності» дозволяють зробити висновок, що вони трактуються неоднозначно. Згодний з визначенням Стандарту ISO 9001:2001 Куценко А. В. в тому, що результативність відображає досягнення результату. Друкер П., Тищенко О. М та Олексюк О. І. пов'язують це поняття з різними категоріями, такими як стратегічні цілі, потенціал розвитку та економічна ефективність відповідно.

Автор бачить поняття «результативність», як дієвість, плідність виконання робіт при чітко визначених цілях та планах.

Таблиця 1.3.
Визначення поняття «результативність» різними авторами

Автор	Поняття
Друкер П.	Ступінь досягнення стратегічних цілей і завдань [18]
Тищенко О. М., Кизим М. О., Догадайло Я. В.,	Під результативністю розуміють загальне якісне явище, яке характеризує підсумок за всіма показниками функціонування підприємства і визначає потенціал подальшого розвитку [39].
Куценко А. В.,	Результативність відображає досягнення результату [19]
Олексюк О. І.	Результативність є прикладним виразом досягнень розвитку теорії економічної ефективності і наступним етапом її розвитку [26]
Стандарт ISO 9001:2001	Результативність означає ступінь досягнення запланованого результату [10]

Таким чином була структурована наявна різноманітність термінів «ефекту», «ефективності» та «результативності» і визначені особливості кожного поняття та відмінності між ними.

Напрямами подальшого дослідження є визначення видів ефективності та методів оцінки ефективності виробництва.

1.2. Теоретико-методичні положення щодо оцінювання та забезпечення ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах

Сучасний етап розвитку ринкових відносин в Україні вимагає від вітчизняних підприємств активних дій з підвищення ефективності їх функціонування. У зв'язку з кризою стан економіки значно погіршився, що актуалізує необхідність вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням ефективності дія-

льності підприємств. Загальна криза посилює й ускладнює рішення проблем економічної ефективності, зумовлює необхідність глибокого дослідження його причин, вимагає впровадження нових концепцій управління виробничим процесом, нових методів підвищення ефективності господарської діяльності.

Оцінка ефективності загалом господарської діяльності, управлінських рішень, витрат економічних ресурсів, а також конкретні технології та засоби забезпечення ефективного функціонування підприємств становлять особливий інтерес як для вчених, так і для економістів-практиків. Дане питання вивчали такі зарубіжні вчені, як Л. Мейсел, К. Макнейр, Р. Ланч, К. Кросс, К. Адамс, П. Робертс, Ю. Вебер, Р. Каплан і Д. Нортон та багато вітчизняних учених-економістів Шеремет О. Д., Сайфулін Р. С., Ковальов В. В., Волкова О. М., Сурмін Ю. П., Федулова Л. І., Белий А. П., Лисенко Ю. Г., Мадих А. А., Макаров К. Г., Осипов В. І., Іващенко Н. П. та інші. Але, на жаль, наявні теоретичні розробки не дають відповідь про наявність «універсальних» критеріїв ефективності, вибір найбільш гідного з існуючих показників на практиці відбувається виходячи з конкретних умов визначення ефективності на кожному підприємстві. Відсутність на рівні промислових комплексів методологічних і методичних розробок з вибору найбільш ефективних методів управління виробництвом в умовах переходу до ринкової економіки призводить до того, що трудові колективи інтуїтивно шукають вихід з кризової ситуації без належного вивчення наслідків та врахування нових факторів, що діють на ефективність їх роботи. Нерідко це призводить до втрати ефективності функціонування підприємства. Таким чином, існує об'єктивна необхідність теоретичного і практичного узагальнення процесів управління ефективністю господарської діяльності на всіх рівнях і рішення проблем на основі впровадження нових механізмів підвищення показників ефективності.

Для практичного використання поняття «ефективність» необхідно розглядати в різних аспектах, що допомагає усвідомити складність проблеми і вка-

зує на різноманітність критеріїв ефективності, а також на певну філософію, яка сприяє вибору такого критерію. Насамперед при оцінюванні результатів діяльності розрізняють економічну, організаційну та соціальну ефективність.

Економічна ефективність відображає: ступінь використання матеріальних, фінансових, трудових, природних та інших ресурсів; виробництво продукції відповідної вартості при найменших витратах; досягнення найбільшого обсягу виробництва з використанням ресурсів відповідної вартості; міру витрат на досягнення поставлених цілей.

Організаційна ефективність характеризує: якість побудови організації; якість системи її управління; реакцію на організаційні зміни; процес прийняття управлінських рішень.

Соціальна ефективність відображає: відповідність витрат і соціальних результатів діяльності підприємства цілям і соціальним інтересам суспільства; формування корпоративного духу та відповідного психологічного клімату в колективі; атмосферу захищеності та причетності до цілей організації; результат впливу економічних заходів на формування способу життя людини.

Усі види ефективності пов'язані між собою та взаємообумовлені: підвищення економічної ефективності сприяє зростанню інших видів ефективності; соціальна ефективність поєднує властивості економічної та організаційної ефективності та спрямована на повне задоволення потреб працюючих. У сучасних умовах функціонування підприємств значення набуває вибір таких методів і підходів до оцінки ефективності, які б ураховували результати діяльності в минулому, визначали тенденції розвитку на основі прогнозу як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що впливають на діяльність підприємства.

Оцінка ефективності ґрунтується на певних критеріях і показниках. Критерії ефективності характеризують якісні сторони процесу, його сутність, це ознака, на основі якої проводиться її оцінка. Критерій ефективності повинен відповідати таким вимогам: повною мірою відображати результати господар-

ської діяльності, фіксувати та вимірювати рівень досягнення поставленої мети. В якості критеріїв зазвичай виділяють прибутковість, якість, економічність положення на ринку, інноваційність, якість трудового життя. Оскільки підприємство здійснює багатогранну та складну діяльність і всі процеси взаємопов'язані, то і критерії, що характеризують дану діяльність, теж зв'язані між собою. Показники виражають кількісну характеристику явища та дають змогу визначити його стан та динаміку. В економічній літературі виділяють абсолютні та відносні показники, які характеризують економічні процеси та явища. Так, абсолютні показники характеризують кількісну величину явища (прибуток, власний капітал, тощо), а відносні показники дають змогу порівнювати абсолютні, їх отримують, коли одну величину поділяють на іншу. Відносні показники існують у формі коефіцієнтів або процентів (рентабельність, доходність активів тощо). Існують також середні величини, які характеризують узагальнену кількісну сукупність (середньорічна заробітна плата, середньосписковий склад робітників тощо).

Для оцінки діяльності підприємства використовують усі показники в комплексі, і при одному критерії можливо застосовувати декілька показників. Критерії і показники тісно пов'язані між собою, так, обґрунтований вибір критерію буде визначати сукупність застосованих показників. Необхідно формувати відповідну систему критеріїв та показників для оцінки ефективності діяльності підприємства та визначення шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства. Сутність проблеми полягає в тому, щоб досягти найкращого співвідношення між величиною ефекту і витратами, тобто на кожну одиницю витрат досягти максимального результату або мінімуму витрат на одиницю результату. Оцінка ефективності проводиться на підприємствах різних форм власності й організаційно-правових форм із метою оцінки бізнесу, оцінювання доцільності інвестування капіталу.

Особливого значення набуває необхідність розглядати ефективність дія-

льності підприємств залежно від цілей зацікавлених сторін, тобто фізичних та юридичних осіб, які зацікавлені в діяльності підприємства або впливають на неї, та їх очікувань [4; 14]. Відповідно до стандарту якості, зацікавленими сторонами є: споживачі, власники, акціонери, персонал підприємства, постачальники, партнери, суспільство та ін. Кожна сторона має різні потреби, інтереси та очікування. Так, власники підприємства зацікавлені в отриманні прибутку та в стабільному функціонуванні підприємства, інвестори потребують низького рівня ризиків, працівники бажають високого рівня заробітної плати та впевненості в майбутньому. Виходячи з цього, для кожної групи використовують різні показники оцінки ефективності.

Для інвесторів ефективність оцінюється показниками ефективності використання капітальних вкладень — капіталомісткістю, рентабельністю капітальних вкладень, терміном окупності, відношенням приросту чистої продукції до капітальних вкладень; для власників використовують узагальнюючі показники ефективності виробництва — темпи росту виробництва, виробництво чистої продукції, відносна економія основних виробничих фондів та обігових коштів, продуктивність праці, загальна рентабельність виробництва; для персоналу підприємства слід використовувати показники підвищення ефективності використання трудових ресурсів — темпи росту продуктивності праці, економія чисельності працівників, трудомісткість продукції, зарплатомісткість продукції; для керівників застосовують показники ефективності використання основних фондів та обігових коштів — фондоддача, фондомісткість, рентабельність основних фондів, обіговість оборотних коштів, абсолютне вивільнення обігових коштів, коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності тощо. Розрахунок цих показників дає змогу виявити резерви підвищення результативності використання основних засобів, виявити резерви оптимізації структури оборотних активів та прискорення їх оборотності і в результаті сприяє визначенню напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Кожне підприємство виходячи з цілей діяльності та інтересів формує систему показників для оцінки рівня ефективності. Але на сьогодні не існує єдиного підходу до оцінки ефективності діяльності підприємств, що пов'язано з необхідністю забезпечення відповідності критеріїв ефективності та системи показників відповідно до форм власності, сфери діяльності, розміру та цілей підприємств, для яких проводиться оцінка ефективності.

Оцінка ефективності представляє метод визначення результативності господарської діяльності підприємства та його підрозділів на основі системи показників для розрахунку ступеню виконання поставлених завдань. Оцінка ефективності представляє собою ефективний інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності підприємства і може бути використана як для стратегічних, так і для тактичних цілей. У науковій літературі представлено декілька методичних підходів до оцінки ефективності [4; 14; 19; 29; 37].

Перші моделі вимірювання й оцінки результатів діяльності підприємств з'явилися в 1920-х роках і згодом поширилися практично у всіх країнах з ринковою економікою, причому будувалися вони виключно на основі фінансових показників (наприклад, мультиплікативна модель Дюпона або показник ROI). На сьогодні виділяють безліч підходів до визначення ефективності діяльності підприємства [2, 11, 13, 21, 22, 25, 27, 28, 36, 40].

Традиційний підхід ґрунтується на класичній моделі Дюпона «Рентабельність капіталу». Цей підхід передбачає оцінку ефективності з використанням двох груп показників: узагальнюючих — показників першого рівня, які характеризують ефективність діяльності підприємства в цілому на основі порівняння результатів діяльності з витратами ресурсів, та показників другого рівня, які оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства.

Багаточинниковий підхід не став загальноновизнаним і рідко застосовується, тому що передбачає використання складних і важких для інтерпретації аг-

регованих індексів ефективності.

Оцінка ефективності діяльності на основі концепції Performance Management (управління результатами), яка передбачає використання збалансованої системи індикаторів, включає різні фінансові та нефінансові показники, що дає змогу комплексно оцінити вартість підприємства та ефективність його діяльності. Основним показником у цій системі є економічно додана вартість, другорядним — рентабельність. Заснована Р. Капланом і Д.Нортоном збалансована система показників [24] об'єднує більшість з існуючих показників у відповідні системи для оцінки і аналізу ефективності діяльності на будь-якому рівні управління. Основними недоліками цієї системи є її складність, обмеженість у застосуванні та формуванні показників. Тому М.В. Майєр пропонує оцінювати ефективність функціонування суб'єкта господарювання на основі процесно-орієнтованого аналізу рентабельності (Activity — Based Profitability Analysis, АВРА). Дана методика дає змогу відділити рентабельні процеси від нерентабельних для кожного споживчого сегменту, а також визначити рентабельність окремих продуктів і послуг та рекомендувати їх до продажу.

Математичний підхід характеризується широким застосуванням методів нелінійної динаміки, узагальнених функцій тощо.

Економетричний підхід до оцінки ефективності ґрунтується на застосуванні параметричних методів оцінки, таких як метод найменших квадратів, скоригований метод найменших квадратів, метод без специфікації розподілу та непараметричних методів оцінки, які засновані на використанні математичного програмування — аналіз середовища функціонування або оболонки даних, метод вільного розміщення оболонки, індекси продуктивності.

Для систематизації методів оцінки ефективності діяльності підприємств існуючу сукупність методів розділяють на дві групи — кількісні та якісні методи. Серед першої групи методів найбільш розповсюдженими є вартісний та фінансово-економічний методи, тому що вартість виступає основним мірилом

при прийнятті управлінських рішень та наданні інформації власникам та акціонерам щодо зміни доходу на вкладений капітал. Друга група методів оцінки ефективності акцентує увагу на окремих аспектах діяльності підприємства: організаційному, соціальному, екологічному. Система методів, які застосовуються для оцінки ефективності діяльності підприємств, постійно оновлюється та ускладнюється, що викликає низку перешкод в їх запровадженні на підприємствах, а саме [14]: труднощі в розумінні методики розрахунку показників, проблеми отримання первинної інформації, низький рівень підготовки персоналу для проведення необхідних розрахунків показників, нерозуміння керівниками необхідності застосування нових методів та підходів до оцінки ефективності діяльності підприємства. Зарубіжна практика свідчить, що широке використання сучасних методів оцінки результатів діяльності сприяє більшому розумінню специфіки діяльності підприємства, а сучасні методики аналізу результатів, спираючись на широкий спектр параметрів, забезпечують як кількісну, так і якісну узгодженість між показниками що дає змогу точніше визначати ефективність діяльності на основі фінансових і нефінансових показників. Ураховуючи названі переваги використання сучасних методик, необхідно рекомендувати поширити їх застосування, обирати тільки ті методи які відповідають особливостям діяльності конкретного підприємства, забезпечують працівників необхідними знаннями щодо застосування обраного методу, трансформують існуючі бухгалтерські та фінансові дані до нових підходів оцінки. Тому необхідно систематично вивчати досвід провідних зарубіжних та вітчизняних підприємств щодо механізму проведення оцінки ефективності діяльності.

Найбільш пропрацьованими методами в кількісній оцінці ефективності підприємств є вартісний і фінансово-економічний методи. Якісні підходи до оцінки ефективності підприємств акцентують увагу на окремих аспектах (організаційному, соціальному, екологічному і т. д.) діяльності підприємств. У

сучасних умовах стрімко мінливого зовнішнього підприємницького середовища не можна обмежуватися тільки економічною стороною проблеми.

Оцінювання ефективності діяльності займає важливе місце в системі управління підприємством, оскільки результати оцінювання можуть бути використані для формулювання як стратегічних, так і тактичних цілей. Модель оцінки ефективності діяльності є індивідуальною розробкою для кожного підприємства, але можливо виділити загальні напрями роботи [4; 14; 29; 37].

У роботі запропоновано певну послідовність виконання аналітичної роботи з метою аналізу і оцінки ефективності господарської діяльності підприємства. У табл. 1.1 представлено методи та інструментарій, що використовуються на кожному етапі оцінки фінансової діяльності підприємства.

Таблиця 1.1

Основні етапи та аналітичний інструментарій аналізу і оцінки ефективності діяльності підприємства

Етап	Аналітичний інструментарій	Забезпечення
1. Уточнення об'єктів, мети і задач аналізу, складання плану аналізу	Аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, конференція	Цілі та стратегії підприємства, стратегічний план підприємства
2. Розробка системи синтетичних і аналітичних показників	Спостереження, теоретичне узагальнення, групування	Методики оцінки ефективності діяльності підприємства; методичні рекомендації, підручники з економічного аналізу, монографії, статті у профільних виданнях щодо оцінки ефективності діяльності
3. Збір і підготовка до аналізу необхідної інформації	Порівняння з нормативними критеріями, порівняння за певним критерієм у динаміці, найпростіші математичні	Нормативні документи та інструкції, дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності, статистичні середньогалузеві показники
4. Аналіз структури та динаміки даних показників для оцінювання ефективності фінансів	Системний і порівняльний аналіз, групування, вертикальний та горизонтальний аналіз	Методики та методичні рекомендації щодо аналізу та оцінки фінансової діяльності підприємства

Етап	Аналітичний інструмен-	Забезпечення
5. Оцінювання таксономічних показників за складовими ефективності та інтегральна оцінка ефективності	Системний і порівняльний аналіз, метод таксономії, збалансована система показників (BSC), групування, інтегральний метод, експертних оцінок; критерію мінімум; визначення в системі показників - ознак	Методики та методичні рекомендації розрахунку інтегральних показників, розрахунку таксономічного показника
6. Багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз ефективності господарської та фінансової діяльності	Економіко-математичні методи моделювання (кореляційно-регресійний аналіз), інтегральний метод	Порядок виконання кореляційно-регресійного аналізу, показники ефективності діяльності підприємства, пакет прикладних програм Statoraphics+5.0
7. Факторний аналіз ефективності фінансової діяльності	Економіко-математичні методи моделювання, інтегральний метод, факторний аналіз	Методика проведення де термінованого та стохастичного факторного аналізу, показники ефективності діяльності підприємства, пакет прикладних програм STATISTICA 8.0
8. Оцінка результатів аналізу та пошук засобів підвищення економічної ефективності господар-	Абстрагування, аналіз, синтез, екстраполяція, метод мозкового штурму, моделювання, метод	Дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності, комп'ютерні системи підтримки і прийняття рішень під-

На етапі уточнення об'єктів, мети і задач аналізу та складання плану аналітичної роботи використовуються такі методи, як: аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння. На другому етапі відбувається розробка системи синтетичних і аналітичних показників для характеристики об'єкт аналізу. Такі методи, як спостереження, теоретичне узагальнення, групування найбільш широко використовуються саме на другому етапі.

Третім етапом є збір і підготовка до аналізу необхідної інформації. Цей етап характеризується розрахунком показників за допомогою загалом економіко-математичних методів і саме - коефіцієнтного методу, застосуванням ме-

тодів порівняння з нормативними критеріями перевірки точності інформації та приведення даних до порівняльного вигляду за допомогою статистичних, порівняння за певним критерієм у динаміці та найпростіших математичних методів, а також групування даних.

На четвертому етапі оцінки ефективності фінансової діяльності підприємства застосовуються методи системного і порівняльного аналізу. Також на цьому етапі проводиться вертикальний та горизонтальний аналіз балансу. Застосування знаходять метод порівняння, групування, індексний метод.

На п'ятому етапі оцінки ефективності господарської діяльності підприємства застосовуються методи системного і порівняльного аналізу. Також на цьому етапі за допомогою методу таксономії та збалансованої системи показників (BSC) проводиться групування показників за складовими ефективності господарської діяльності підприємства. Після отримання таксономічних коефіцієнтів для кожної складової (групи показників) із застосуванням інтегрального показника доцільно розрахувати ефективність господарської діяльності аналізованого підприємства. Комплексний аналіз ефективності господарської діяльності проводиться на основі збалансованої системи показників.

Для того, щоб аналіз ефективності господарської діяльності мав практичне застосування, він повинен бути, з одного боку, комплексним, тобто охоплювати всі сторони економічного процесу і виявляти всебічні причинні залежності, які впливають на діяльність організації. З іншого боку, аналіз повинен забезпечити системний підхід, коли кожен досліджуваний об'єкт розглядається як складна система, котра постійно змінюється і знаходиться під впливом ряду факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

За допомогою багатфакторного кореляційно-регресійного аналізу досліджується вплив кожної зі складових на загальну ефективність. Оскільки фінансова сфера відіграє важливу роль у загальній ефективності господарської діяльності, також досліджується вплив показників (факторів) фінансової сфе-

ри на показник ефективності фінансової сфери діяльності. Виділяють такі ключові показники ефективності за складовими: фінанси - рентабельність активів, рентабельність продажів, коефіцієнт автономії, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт фінансової стійкості, середньорічна вартість оборотних засобів; внутрішні процеси - фондівдача, середньорічна вартість основних фондів; клієнти - коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних засобів; розвиток потенціалу - забезпечення підприємства висококваліфікованими працівниками, продуктивність праці.

Шостий етап характеризується застосуванням методів кореляційно-регресійного аналізу щодо оцінки ефективності діяльності підприємства. Застосування даного методу економіко-математичного моделювання відбувається за допомогою програмного продукту STATISTICA 8.0.

На наступному, сьомому етапі оцінки ефективності фінансової діяльності підприємства за допомогою факторного аналізу оцінюємо вплив показників на кожний з факторів. Пропонується факторна модель, що складається з чотирьох факторів: платоспроможності та ліквідності; фінансової стійкості; рентабельності; ділової активності.

На останньому, восьмому етапі відбувається оцінка результатів попереднього аналізу та розробка заходів щодо підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства.

Для проведення аналізу фінансової та загальної ефективності діяльності на підставі бухгалтерської (фінансової) звітності як основного джерела інформації будується алгоритм факторного аналізу зміни загальної ефективності за звітний період. Дані оперативної, статистичної звітності та позаоблікова інформація доповнюють дані фінансової звітності.

Запропоновані етапи оцінки ефективності господарської діяльності підприємства підпорядковані досягненню стратегічної мети підприємства. Збільшення ефективності господарської діяльності підприємства - це завдання ком-

плексне. Вплив на складові ефективності в остаточному підсумку може призвести до негативного результату. Наприклад, збільшення запасів сировини і матеріалів з метою розширення виробництва при відсутності відповідних джерел фінансування може призвести до погіршення фінансового стану економічного суб'єкта господарювання.

При проведенні аналізу необхідно враховувати, що на результат діяльності підприємств чинять вплив як економічні, так і організаційні фактори. Крім того, підприємства як самостійні економічні суб'єкти господарської діяльності мають право розподіляти результати діяльності, тобто прибуток, мають економічну свободу у виборі партнерів і здійснюють цей вибір, виходячи тільки з цілей економічної доцільності та власної вигоди.

Необхідним елементом господарювання підприємця в сучасних умовах є самостійність в організації постачання виробництва сировиною, найму персоналу і розпорядженні виготовленою продукцією, а також у вирішенні питань, що стосуються фінансування капітальних вкладень, забезпечення підприємства оборотними коштами й інших задач, виходячи з власного бачення перспектив здійснення виробничої діяльності.

Наведена послідовність аналітичної роботи з оцінки ефективності діяльності підприємства та методи, що використовують при цьому, дають змогу не тільки характеризувати результати господарської діяльності, а й урахувати всю сукупність факторів підвищення ефективності, визначати принципові зміни функціонування підприємств у мінливому середовищі та стратегічні пріоритети підприємства, які задовольняли б зацікавлене коло осіб.

Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства — це його якісні особливості, які приводять до зростання потенціалу та характеризуються можливістю позитивних змін, наявністю необхідних ресурсів і умов їх використання. Виділяють зовнішні та внутрішні напрями підвищення ефективності діяльності. Так, до зовнішніх напрямів відносять: господарське законодавство,

економічну і соціальну політику держави, інституціональні механізми, систему оподаткування, виробничо-соціальну інфраструктуру, платоспроможний попит підприємства і населення, структурні зміни, природно-кліматичні умови, науково-технічний прогрес, конкурентоспроможність підприємства. На внутрішньому рівні це такі чинники: адаптивність та швидке регулювання на зміни зовнішнього середовища, кваліфікація персоналу, безперервна інноваційна діяльність, наявність матеріальних і енергетичних ресурсів, система мотивації, методи оцінки ефективності та контролю. Оцінка ефективності підприємства з урахуванням наведених факторів дає змогу комплексно дослідити та проаналізувати отримані результати господарської діяльності.

Ефективність є складним і багатоаспектним економічним поняттям, яку слід розглядати як результативність діяльності, що визначається відношенням отриманого ефекту до витрачених ресурсів; як комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів та як міру досягнення поставлених цілей. Для оцінки ефективності діяльності застосовуються як традиційні, так і сучасні підходи. Проведена їх систематизація та аналіз, а також визначено особливості, переваги і недоліки кожного із них. Доведено, що повноцінно проаналізувати та оцінити ефективність діяльності підприємства можливо на основі системи показників та критеріїв. Така система повинна надавати всебічну оцінку використання ресурсів на основі комплексу загальноекономічних показників, сприяти визначенню резервів підвищення ефективності та стимулювати використання цих резервів, забезпечувати потрібною інформацією всі зацікавлені сторони. У ході дослідження була запропонована послідовність проведення оцінки ефективності діяльності підприємства, що є підґрунтям для подальшого дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів формування механізму оцінки ефективності господарської діяльності в сучасних умовах.

1.3. Комплексний аналіз факторів впливу на ефективність виробничої діяльності

Провідним аспектом оптимального функціонування сучасного підприємства в конкурентних умовах ринку є забезпечення ефективності його господарської діяльності. Необхідність оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства зумовлюється потребами формування нових цілей, принципів та засад господарювання орієнтованих на задоволення потреб споживачів та вимог ринку. Оцінка ефективності виробничих процесів являє собою інтегровану частину комплексної системи цілей розвитку підприємства, яка охоплює ряд факторів та заходів, що визначають рівень організації виробництва. Управлінські рішення в даному випадку мають на меті раціоналізацію виробництва за певних трудових, технічних і технологічних умов, що полягають у забезпеченні функціонування підприємства **без** передбачуваних і значних витрат, виявленні та використанні в короткі терміни резервів підвищення ефективності виробництва. Оцінка ефективності займає важливе місце в системі управління діяльністю підприємства, оскільки являє собою ефективний інструмент для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльністю підприємства. Результати оцінки складають основу для прийняття управлінських рішень, при цьому вони можуть бути використані як для визначення стратегічних, так тактичних цілей. Дане дослідження має стати теоретичною базою для проведення оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства, пошуку можливих напрямків її вдосконалення та, як наслідок, прийняття раціональних управлінських рішень в сфері виробництва.

Над теоретичними і практичними аспектами оцінки ефективності виробничої діяльності працювало багато зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких: А.В. Шегда [43], Е.В. Градоедов [8], Г.О. Швиданенко [42], П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк [12], І.В. Ковальчук [16], І.Н. Герчикова [3], С.Ф. Покропивний [34]. Проте, варто зазначити, що питання щодо вдосконалення

методів оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства, його реалізації, а також необхідності актуалізації його складових у процесі стратегічного управління підприємством залишаються досить дискусійними.

Комплексний аналіз факторів впливу на ефективності виробничої діяльності підприємства та, на їх основі, розробка практичних рекомендацій з управління ефективністю виробничої діяльності підприємства.

Відповідно до зазначеної мети, в роботі поставлено в вирішено наступні завдання:

- проаналізовано сутність та значення оцінки ефективності виробничої діяльності;
- . досліджено основні підходи до оцінки ефективності виробничої діяльності сучасного промислового підприємства.
- . виділено основні елементи та відповідні часткові показники для оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства та визначено інтегральний показник оцінки ефективності виробничої діяльності;
- . розроблено практичні рекомендації з управління ефективністю виробничої діяльності підприємства.

Для формування загального висновку про ефективність виробничої діяльності підприємства доцільно використовувати комплексну систему показників. Саме тому в західній економічній науці ефективність виробничої діяльності розглядають як складну і багатоаспектну категорію.

Для обчислення показників ефективності потрібно мати необхідну сукупність первинних даних, які відображають реальні виробничі процеси та стан системи господарювання за всіма її напрямками. Основним джерелом інформації комплексного економічного аналізу є дані оперативного обліку всіх видів ресурсів і витрат, основних результатів та балансу підприємства за станом на відповідну дату.

Аналітична оцінка економічної й соціальної ефективності виробництва

має базуватися на результатах комплексного аналізу діяльності господарства за певний період господарської діяльності. Такий комплексний аналіз охоплює моніторинг, фіксування фактичних (очікуваних) значень у динаміці й аналітичну оцінку певної сукупності показників діяльності. Таким чином, ефективність діяльності підприємства - це категорія, яка виражає відповідність результатів і витрат підприємства цілям діяльності та інтересам власників. Поняття «ефективність» передбачає оцінювання та порівняння отриманих результатів діяльності з величиною витрачених ресурсів.

Ефективність розкриває характер причинно-наслідкових зв'язків виробництва [8]. Вона показує не сам результат, а те якою ціною він був досягнутий. Тому ефективність найчастіше характеризується відносними показниками, що розраховуються на основі двох груп параметрів - результату і витрат.

І.В. Ковальчук виділяє традиційний та багатофакторний підходи до оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства[3].

Розглянемо більш детально традиційний підхід до оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства. Показниками першого рівня, які оцінюють ефективність використання ресурсів підприємства є:

- . рентабельність активів;
- . рентабельність власного капіталу;
- . рентабельність інвестованого капіталу;
- . рентабельність продукції;
- . рентабельність операційної діяльності;

Показники другого рівня характеризують ефективність використання окремих видів ресурсів і дають змогу менеджерам зосередити увагу на використанні окремого ресурсу. Доцільно аналізувати їх динаміку, а не абсолютний рівень, оскільки абсолютне значення, наприклад рентабельності основних чи оборотних засобів, не можна порівнювати з альтернативною дохідністю, наприклад за банківськими депозитами, оскільки отриманий підприємством

прибуток є результатом функціонування не лише одного виду активів підприємства, а всієї їх сукупності. Вивчення динаміки зазначених показників дозволяє оцінити, з ефективністю використання яких активів у підприємства виникає найбільше проблем.

Показниками ефективності використання основних засобів є:

- . віддача основних засобів;
- . рентабельність основних засобів;

Показники ефективності використання трудових ресурсів визначаються як відношення обсягу реалізованої продукції чи товарообороту, чи ефекту у вигляді прибутку, до середньої чисельності працівників чи суми затрат на оплату праці всіх працівників. Найважливішими показниками ефективності використання трудових ресурсів є:

- . виробіток;
- . трудомісткість;
- . продуктивність.

Показники стану та ефективності використання основних фондів включають в себе аналіз основних фондів - активів підприємства, які мають вартісну оцінку і не втрачають матеріально-речову форму в процесі експлуатації. Відіграють значну роль у процесі праці, так як вони у своїй сукупності утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу потужність підприємства. Оцінюючи ефективність виробничої діяльності підприємства доцільно приділити особливу увагу таким показникам, як «фондовіддача», «фондомісткість» та «фондоозброєність», що характеризують ефективність задіяних основних фондів [3].

Ефективність виробничої діяльності підприємства є узагальнюючим показником ефективності використання трудових та матеріальних ресурсів. Зобразимо схематично модель оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Складові оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства

На наш погляд, більш об'єктивний результат з оцінки ефективності виробничої діяльності можна отримати шляхом використання методу економіко-математичного моделювання. А саме, розробивши модель кореляційно-регресійного аналізу. Пропонуємо використати функцію кореляційно-регресійного аналізу в якості показника оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства, а також обчислити всі показники, що впливають на функцію.

Запропоновано сформуванню економіку-математичну модель на основі використання традиційного підходу до оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства, який розглядають процес оцінювання як серію взаємопов'язаних функцій, що реалізуються у певній послідовності. В свою чергу, кожна функція визначає конкретні складові ефективності виробничої діяльності, результати якої можна кількісно виміряти та оцінити за допомогою запропонованих показників. На першому етапі авторами пропонується описати кореляційно-регресійну модель у вигляді результативної функції (Y), а факторними ознаками виступатимуть показники складових.

При розрахунку інтегрального показника оцінки ефективності виробни-

чої діяльності визначається вплив часткових показників, які представляють відповідні групи.

Обґрунтування часткових показників було здійснене на основі аналізу літературних джерел та з урахуванням специфіки підприємств з галузі. Таким чином, було обрано показники, які найбільш об'єктивно характеризують часткові показники, визначають вплив на ефективність виробничої діяльності та для визначення яких матимемо повну інформацію про діяльність підприємства і зможемо отримати об'єктивну оцінку інтегрального показника (табл. 1.2). У табл. 1.3 представлено показники механізму оцінки ефективності виробничої діяльності.

Таблиця 1.2

Показники оцінки ефективності виробничої діяльності

№ з/п	Функції	Частковий показник	Показники використання ресурсів
1	Ефективність використання матеріальних ресурсів	<i>I1</i>	<i>z1- z5</i>
2	Ефективність використання трудових ресурсів	<i>I2</i>	<i>z6- z8</i>
3	Ефективність використання основних виробничих фондів	<i>I3</i>	<i>z9- z11</i>

Показники (*z1-z11*) визначають напрями оцінки ефективності виробничої діяльності (табл. 1.3).

Часткові показники функцій механізму оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства

Часткові показники	Позначення	Показники використання ресурсів	Одиниця виміру
I1	z1	Рентабельність активів	%
	z2	Рентабельність власного капіталу	%
	z3	Рентабельність інвестованого капіталу	%
	z4	Рентабельність продукції	%
	z5	Рентабельність операційної діяльності	%
I2	z6	Виробіток	Грн. (т)/ос.
	z7	Трудомісткість	Год./ грн. (т)
	z8	Продуктивність	Год./грн. (т)
I3	z9	Фондовіддача	грн.
	z10	Фондомісткість	грн.
	z11	Фондоозброєність	грн./ос

Виходячи з методології кореляційно-регресійного аналізу, узагальнену міру (інтегральний показник) ефективності виробничої діяльності можна подати за допомогою опису взаємозв'язків між частковими показниками та показниками використання трудових ресурсів, матеріальних ресурсів та основних засобів з приведенням їх до єдиної обчислювальної платформи.

Таким чином, використовуючи метод кореляційно-регресійного аналізу проводимо нормалізацію даних, транспонуємо отриману матрицю, після чого знаходимо добуток транспонованої і нормалізованої матриць, в результаті отримуємо кореляційну матрицю; обчислимо коефіцієнти часткової кореляції та визначаємо найтісніший зв'язок часткового показника з показниками використання трудових, матеріальних ресурсів та основних засобів, після чого оцінюємо параметри в абсолютному виразі.

Таким чином ми отримуємо функцію залежності часткового показника від показників використання трудових, матеріальних ресурсів та основних засобів, що входять в його групу:

$$I_i = a_0 + \sum a_i * x_i \quad (1.1)$$

де I_i - частковий показник ефективності виробничої діяльності (залежна змінна) за функціональною складовою, a_0 - вільний член рівняння регресії, a_i - лінійний коефіцієнт рівняння, x_i - незалежні змінні рівняння регресії (показники використання ресурсів) [5].

Побудувавши економетричну модель залежності кожного часткового показника механізму управління ефективністю виробничої діяльності від досліджуваних показників за функціональною складовою, можна визначити залежність інтегрального показника ефективності (рис. 1.2).

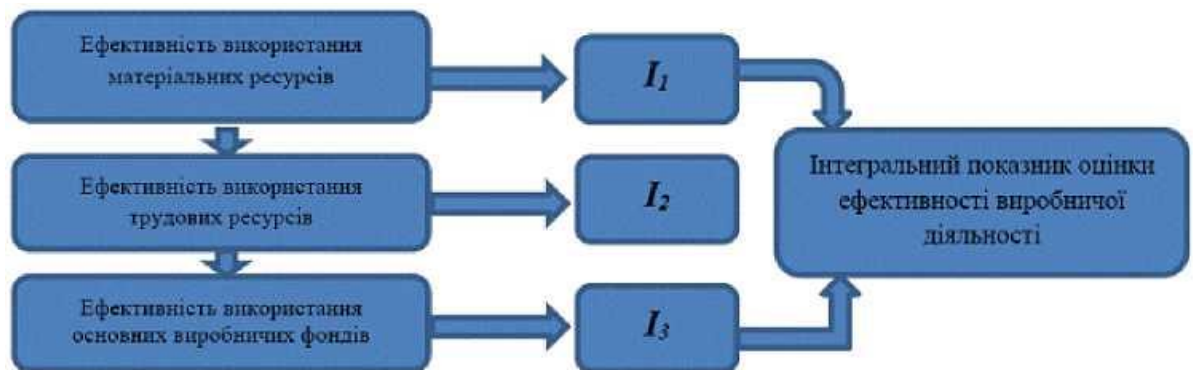

Рис. 1.2. Часткові показники визначення залежності інтегрального показника оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства за функціональною складовою.

Застосування методів кореляційного аналізу та множинної регресії дозволяє розрахувати залежність інтегрального показника оцінки ефективності виробничої діяльності I від часткових показників ефективності.

Таким чином, використовуючи метод множинної регресії, можна визначити, які часткові показники мають найбільший вплив на інтегральний показник ефективності. Рівняння залежності розраховуємо за формулою:

$$I = \varphi_0 + \sum \varphi_i * I_i \quad (1.2)$$

де φ_0 — незалежний коефіцієнт рівняння, φ_i — коефіцієнти впливу часткових показників на інтегральний показник ефективності, I_i - значення часткових

показників функцій, отримані внаслідок обчислення економетричної моделі за формулою 1.1 [3].

На основі підтвердження тісноти зв'язку показників, що визначають окремі часткові показники ефективності реалізації функцій механізму управління персоналом за допомогою кореляційно-регресійного аналізу маємо можливість побудувати економетричну модель залежності ефективності виробничої діяльності підприємства від показників ефективності використання трудових, матеріальних ресурсів та ефективності використання основних виробничих фондів, а також визначати можливий приріст функції (інтегрального показника), при зміні факторів, які увійшли в рівняння [6].

Це дозволяє організувати подальшу роботу з прогнозування з урахуванням найбільш вагомих показників впливу на результати інтегрального показника, що в кінцевому результаті має призвести до підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Також, можна зробити ряд рекомендацій з управління ефективністю виробничої діяльності. Так як ефективність виробничої діяльності розглядають як складну і багатоаспектну категорію, дуже важливо, щоб кожен фактор та аспект, що впливає на ефективність виробничої діяльності був під моніторингом керівництва і щоб менеджмент міг адекватно реагувати на будь-які зміни кожного фактору, так як кожен фактор має значний вплив на досліджуваний показник. Таким чином, має бути реалізований жорсткий контроль над показниками ефективності використання матеріальних ресурсів, трудових ресурсів та основних виробничих фондів. Не менш важливим є коректність та правильність первинних даних, що беруться для розрахунку. Вони відображають реальні виробничі процеси та стан системи господарювання за всіма її напрямками. Управлінцям варто строго аналізувати дані, котрі вони оброблюють.

Висновки. У процесі дослідження було проведено комплексний аналіз факторів впливу на механізм оцінювання ефективності виробничої діяльності

та, на основі цих факторів, розглянуто раціональну, дієву модель оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства.

В результаті проведеного дослідження було:

- обґрунтовано вплив оцінки ефективності виробничої діяльності на формування виробничого потенціалу підприємства; проаналізовано основні підходи до оцінки ефективності виробничої діяльності сучасного підприємства;
- виділено основні елементи та відповідні часткові показники для оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства та визначено інтегральний показник оцінки ефективності виробничої діяльності.

Використання даної методики на основі визначення впливу часткових показників на інтегральний показник сприятиме підвищенню продуктивності праці, зменшенню витрат виробництва та покращенню якості продукції, що в загальному забезпечить зростання ефективності виробничої діяльності.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ ВО “ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД”

2.1. Техніко-економічна характеристика ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”

ПРАТ ВО "Одеський консервний завод" є лідером по виробництву плодово-овочевої консервної продукції в Одеській області. На підприємстві використовуються новітні технології виробництва харчової і жестянобаночної продукції із сировини високої якості, працює кваліфікований персонал.

ПРАТ ВО "Одеський консервний завод" успішно працює на ринку СНД, постійно розширюючи свою дилерську мережу і поповнюючи асортимент пропонуваної продукції.

Компанія є власником торгової марки "Господарочка".

Торгова марка "Господарочка" - це широке розмаїття високоякісних готових продуктів в різній упаковці, фруктові та овочеві соки, упаковані в Tetra Pak, консервовані овочі та томатна паста в Twist-off банках і банках СКО, томатна паста в жестебанках.

Продукція торгової марки "Господарочка" набуває все більшої популярності завдяки своїм смаком, високій якості та відсутності консервантів.

Крім товарів продовольчої групи, компанія виробляє бляшану кришку СКО, поліетиленові кульки, туалетний папір.

Одеський консервний завод створено на території колишніх військових казарм у 1919 році. Виробнича площа території заводу 4,2 га не змінилася з моменту будівлі і тепер є «вузьким місцем» виробництва.

Перші склянкові консерви були випущені в 1923 році, максимальне виробництво не перевищувала 1000 банок у зміну.

У 1940 році річний випуск консервів склав 27 млн. умовних банок.

В роки війни завод майже цілком був зруйнований.

Після звільнення міста від окупації у 1944 році розпочали відновлення заводу. В 1952 році обсяг випуску консервів досягнув довоєнного рівня.

З 1992 року завод є колективною власністю і здобуває назву ПРАТ ВО «Одеський консервний завод».

Площадка ПРАТ ВО «Одеський консервний завод» межує на заході з вулицею Басейною, на північно-заході і на заході з вулицею Водопровідною, на північному сході з 3-м Водопровідним провулком, на південно-сході - з територією кондитерської фабрики, на півдні - з Басейновим провулком.

Загальна територія заводу - 4,2 га

Вільно від будови - 1,2 га

Наявність твердих покриттів - 1,17 га

Зелена зона - 0,03 га

Розширення заводу можливо за рахунок суміжного населеного пункту.

Теплопостачання заводу здійснюється від власної котельної продуктивністю 50 т у годину, що забезпечує максимальні потреби заводу.

Водою завод забезпечується від мереж міського водопроводу (максимальне надходження води - 425 м³ у годину) і від власного шахтного колодязя з резервом 75м³ у годину.

Надходження води складає 560 м³ у годину при загальній потребі заводу 375 м³ у годину.

Електроенергією завод забезпечується від системи «Одессаенерго» через міську підстанцію і дві заводські понижуючі трансформаторні підстанції загальною потужністю 1520 кВт.

Виробничі стоки заводу подаються на міські очисні споруди через внутрішню заводську каналізацію.

Вода, що відводиться з консервного заводу складає 90 % від водоспоживання.

Збір відходів здійснюється в металеві контейнери, що розміщені у кожному цеху. Наповнені контейнери автотранспортом доставляються на спеціальну площадку, де за допомогою контейнероперетсдувача відходи відвантажують на автомашини і вивозять.

В даний час ПРАТ ВО «Одеський консервний завод» є спеціалізованим підприємством з випуску овочевих консервів у скляній і частково бляшаній тарі.

Завод складається з трьох технологічних і допоміжних цехів по забезпеченню основного виробництва.

На площадці заводу є наступні основні об'єкти:

1. Томатно-халвічний цех
2. Овочево-м'ясний цех
3. Цех натуральних консервів (дієтичний цех).
4. Холодильник
5. Бляшано-банковий цех
6. Тарний цех
7. Котельня
8. Трансформаторна підстанція
9. Склади готової продукції
10. Транспортний цех
11. Механічний цех
12. Електрохолодильник та ряд інших складських приміщень і об'єктів допоміжного призначення.

Виробничі площі цехів, по діючим нормам технологій та проектів, недостатні для встановлення у них додаткового устаткування та досягнення відповідного обсягу виробництва.

Холодильник ємністю 250 т використовувався для збереження м'яса.
На заводі є значна кількість нестандартного устаткування, яке розроблено заводським КБ і виготовленого силами майстерень заводу.

Завод спеціалізується на виробництві овочевої групи консервів у склотарі СБ1-82-500, 3-82-500-650-1000.

Опис структури підприємства ЗА Т БО «Одеський консервний завод»

Томатно-хавічний цех

Річна виробнича потужність по томат-пасті - 53,7 туб і 6925 т- по халві.

Виробнича програма на 2002 рік передбачає виробництво томата-паста 17200 туб і халви 14000 т (план на 2002 рік).

Це самий великий цех на заводі, випускає 50-60 % продукції від усієї виробничої програми заводу.

Цех спеціалізується на випуску томат-паста 20 %, 25 % і 30 % концентрації фасується томат-паста в СБ 82-500 і 82-200 та в двохсот кілограмові бляхові банки.

Халва соняшникова фасується в бляхові банки 15 або гофровані коробка по 4 кг та картонні коробки по 350 і 850 грамів.

Продуктивність цеху у зміну - 350 туб томата-паста та 25 т халви.

Чисельність працюючих у літній період 220-230 чоловік, у зимовий - 120 чоловік.

Цех виробляє томат-пасту зі свіжих томатів, а також з дробленої томатної пульпи. Питома вага пульпи у загальному обсязі томатної сировини складає 80-90 %.

У цеху встановлені;

1. Три югославські 2-х корпусні варильні лінії «Єдність-200,500» для виробництва ікри.

2. Одна лінія комплексно-механізована для виробництва халви.

3. Одна лінія поточно-механізована для підготовки соняшникового ядра (8 т у зміну).

Основна площа цеху близько 900 м²,

Овочево-м'ясний цех

Цех займає друге місце по кількості продукції, що випускається.

План виробництва плодово-овочевих консервів на 2002 рік складає 6200 туб.

У цеху є наступне устаткування :

1. Комплексно-механізована лінія з виробництва овочевої ікри та перцевого соусу, таких ліній дві, продуктивність кожної до 70 туб у зміну.

2. Комплексно-механізована лінія з виробництва консервів нарізаних кружками - одна лінія, продуктивністю 60 туб у зміну.

3. Комплексно-механізована лінія з виробництва консервів фаршированих складається з :

- комплексно-механізованої ділянки по очищенню перцю, продуктивністю 1,1 т у годину,

- механізована лінія підготовки коренеплодів, продуктивністю 20 т у зміну.

Усі технологічні лінії складаються з типового вітчизняного устаткування, а також з нестандартного устаткування і виготовленого силами раціоналізаторів заводу.

У літній період у цеху працює 300-350 чоловік, взимку - 200 чоловік.

Сировинна площадка в цеху недостатня.

Цех натуральних консервів (дієтний цех)

Цех займає третє місце по виробництву продукції заводу. У відбувається виробництво переважно перших обідніх блюд. У цеху є п'ять виробничих ліній.

1. Механізована потокова лінія підготовки моркви складається з: контейнероопрокидувача, елеватора «Гусяча шия», лопотної мийної машини, карборундової мийної машини, скребкового транспортера, конвеєра для очищення з тримерами для оорізки кінців моркви, елеваторна мийна машина з душируванням, машина для різки «РИТМ», пекти Крапивина КПП-1, діжи.

2. Механізована потокова лінія підготовки морквискладається з: контейнероопрокидувача, скребкового транспортера, барабаномийної машини, карборундової мийної машини, автоклаву, тельферу, конвеєру для доочищення буряка, елеваторної мийної машини, машина для різки «РИТМ», діжи.

3. Лінія підготовки цибулі включає: скребковий транспортер, карборундову мийну машину, стрічковий транспортер доочищення, машину машину для різання «РИТМ», діжу, пекту.

4. Лінія підготовки капусти складається з: очищення настолах, мийки у ванних, машини для висвердлювання качанів, шинковальної машини для різання, діжи.

5. Змішування компонентів: держеопрокидувач, фаршезміпгувач з підігрівом, збірна ємність, насос ексцентриково-лоястний, наповнювач чи викладний конвеєр, паро вакуумна завалочна машина для різання, автоклави Бб-КАВ-2.

Усі інші цехи, що були перелічені у першому розділі роботи є допоміжними.

2.2. Техніко-економічний аналіз господарської діяльності ПРАТ ВО „Одеський консервний завод”

Поточний бухгалтерський облік містить різну інформацію, необхідну для управління та контролю. Для з'ясування результатів господарської та фінансової діяльності підприємства за звітний період данні поточного обліку згруповані в

визначеній системі показників.

Правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності визначені Законом України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, затвердженим приказом Міністерства фінансів України від 16.07.99 №996 – XIV, а також прийнятими відповідними

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансове положення, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з рахунком їх конкретних інформаційних потреб і служить інформаційною базою для фінансово-економічного аналізу.

2.2.1 Аналіз обсягу виробництва і випуску продукції

Аналіз обсягу випуску продукції

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному та вартісному виразі складемо аналітичну таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Виробництво продукції в натуральному та вартісному виразі

Показники	2014 рік	2015 рік	Зміна (+/-)	
			абсолютна	відносна
1. Обсяг продукції в оптових цінах (без НДС, акциза), тис. грн.:				
- в діючих цінах	116384	148190	31806	27,33
- в порівнюваних цінах	115460	140865	25405	22
2. Фактично вироблено продукції, (тонн):				
Соки фруктові та овочеві:	5481	9182	3701	67,52
Овочі та фрукти консервовані	35754	36641	887	2,48

Індекс цін виробників промислової продукції в 2014 році склав 100,8%, а в наступному році – 105,2 %

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком збільшився обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 31806 тис. грн. або на 27,33%. Це збільшення трапилось, передусім, за рахунок росту випуску продукції в натуральному виразі. Крім того, на збільшення обсягу виробництва вплинула зміна структури виробленої продукції і зміна цін на продукцію. Темп приросту обсягу продукції в порівнюваних цінах (22%) менше темпу приросту обсягу продукції діючих цінах (27,33%), а це означає, що в структурі виробництва зменшилась доля більш кошовної продукції.

Зростання обсягу виробленої промислової продукції є позитивною характеристикою і свідчить про те, що продукція підприємства користується попитом на ринку і підприємство має можливості розширення на ринку.

Аналіз використання виробничої потужності підприємства .

Підприємство має велику виробничу потужність, яка збільшилась в 2015 році по зрівнянню з минулим на 4500 тонн або на 10,6% в зв'язку з введенням додаткових потужностей, що свідчить про розширення діяльності і є позитивною характеристикою підприємства. Виробнича потужність характеризується високим рівнем використання виробничої потужності, який в 2014 році знаходився на рівні 97%, а в 2015 році виріс на 1 п.п. і склав 98%.

Таблиця 2.2

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	2014 рік	2015 рік	Зміна
1. Середньорічна виробнича потужність, т	42500	47000	4500
2. Фактично вироблено продукції, т	41235	45823	4588
2. Коефіцієнт використання виробничої потужності	0,97	0,98	0,01

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва

Для з'ясування факторів, які впливають на обсяг продукції в зрівняному виразі, складемо аналітичну таблицю 2.3

Таблиця 2.3

Аналіз причин зміни обсягу продукції в зрівняних цінах

Показники	2014	2015	Зміна (+,-)		
			Всього	в тому разі за рахунок	
				обсягу	Середньої оптової ціни
1. Обсяг виробленої продукції в зрівняних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	115460	140865	25405	12846,4	12558,6
2. Фактично вироблено продукції, т	41235	45823	4588	12846,4	х
2. Середня оптова ціна 1 тони, грн	2800	3074,11	274,11	х	12558,6

З'ясуємо вплив на зміну обсягу виробництва в зрівняних цінах:

1) зміни продукції в натуральному виразі

$$\Delta \text{ОП}(\text{ОПн.в.}) = \text{Ц}_{\text{мин}} * \Delta \text{ОПн.в.} / 1000$$

де $\text{Ц}_{\text{мин}}$ – середня оптова ціна 1 (натур. од.) продукції в минулому році, грн;

$\Delta \text{ОПн.в.}$ – зміна виробництва продукції в натуральному виразі, (натур. од.)

$$\Delta \text{ОП}(\text{ОПн.в.}) = 2800 * 4588 / 1000 = 12846,4 \text{ тис. грн.}$$

2) зміни середньої оптової ціни 1 (натур. од.) продукції

$$\Delta \text{ОП}(\text{ц}) = \text{ОПн.в.зв.} * \Delta \text{ц} / 1000$$

де ОПн.в.зв. – виробництво продукції в натуральному виразі в звітному році, (натур. од.)

$\Delta \text{ц}$ – зміна середньої ціни, грн

$$\Delta \text{ОП(ц)} = 45823 * 274,11 / 1000 = 12558,6 \text{ тис. грн.}$$

Як видно із розрахунків, обсяг продукції в зрівняних цінах в 2015 році збільшився на 25405 тис. грн.

На збільшення обсягу продукції в зрівняних оптових цінах вплинули два фактори:

- 1) збільшення виробництва продукції на 4588 т, що призвело до збільшення обсягу продукції в зрівняних цінах на 12846,4 тис. грн.
- 2) зріст середньої ціни 1 т на 274, 11 грн привів до збільшення обсягу продукції в зрівняних цінах на 12558,6 тис. грн.

Аналіз структури випуску продукції

Структура випуску продукції – це співвідношення окремих видів продукції в загальному обсязі випуску.

Для аналізу структури випуску продукції складемо аналітичну таблицю

Таблиця 2.4

Структура випуску продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тон		Структура, %		Відхилення	
	2014 рік	2015 рік	2014 рік	2015 рік	т	%
Соки фруктові та овочеві	5481	9182	13	20	3701	7
Овочі та фрукти консервовані	35754	36641	87	80	887	-7
Разом	41235	45823	100	100	4588	х

Як в 2014 році, так і в 2015 році найбільшу питому вагу займали консервовані овочі та фрукти (відповідно 87 і 80%). В 2015 році відбулося збільшення випуску продукції на 4588 тон, але при цьому структура виробництва змінилась, але не в значній мірі.

Аналіз реалізації продукції

Реалізація продукції – важливий заключний етап кругообігу засобів підприємства

Таблиця 2.5

Співвідношення обсягу реалізованої та виробленої продукції

Показники	2014 рік	2015 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	116384	148190	31806	27
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн.	135411,1	134229,1	-1182	-0,87
2. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	19027,1	-13960,9	-32988	x

В 2014 році збутова діяльність аналізує мого підприємства працювала найкращим чином, підприємству вдалося не тільки реалізувати вироблену продукцію, але й реалізувати залишки продукції на початок звітної періоду. Але в 2015 році збутова діяльність погіршилась. Підприємству не вдалося реалізувати всю вироблену продукцію. Це може свідчити, як про незадовільну роботу відділу збуту, так і про помилки, допущені при складенні виробничої програми. При цьому нереалізованою залишилося 9,4% $(13960 / 148190) * 100\%$ виробленої продукції.

2.2.2 Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних фондів

Аналіз динаміки основних фондів

В 2014 році вартість основних фондів на кінець року виросла на 31093,4 тис. грн. або на 390,07%. Це сталося за рахунок збільшення основних фондів основного виду діяльності.

В 2015 році вартість основних фондів на кінець року виросла на 3787,8 тис. грн. або на 9,7%

Таблиця 2.6

Зміна наявності основних фондів та їх динаміка

Основні фонди	Наявність на початок року	Поступило в звітному році		Вибуло в звітному році		Наявність на кінець року	Відхилення	
		Всього	В т. р. введено нових ОФ	Всього	В т. р. ліквідовано		Абсолютне	Відносне
2014 рік								
Всього по підприємству в т.ч.	7971,2	4844,3	2188,8	45,7	14,2	39064,6	31093,4	390,07
ОФ основного виду діяльності	7971,2	4844,3	2188,8	45,7	14,2	39064,6	31093,4	390,07
ОФ інших галузей								
Невиробничі основні фонди								
2015 рік								
Всього по підприємству в т.ч.	39064,6	39408	1787	153,0	18,7	42852,4	3787,8	9,7
ОФ основного виду діяльності	39064,6	39408	1787	153,0	18,7	42852,4	3787,8	9,7

Показники коефіцієнтів динаміки основних фондів представимо у вигляді таблиці 2.7.

Показники поновлення, вводу та вибуття основних фондів

Коефіцієнт	2014 рік	2015 рік	Абсолютне відхилення
Поновлення ОФ	0,124	0,92	0,796
Поновлення ОФ основного виду діяльності	0,124	0,92	0,796
Вводу ОФ	0,056	0,042	-0,014
Вводу ОФ основного виду	0,056	0,042	-0,014
Вибуття ОФ	0,0057	0,0039	-0,0018
Вибуття ОФ основного виду	0,0057	0,0039	-0,0018

Як в 2014 році, так і в 2015 році значення коефіцієнтів поновлення фондів (0,124 і 0,92) випереджають значення коефіцієнтів вибуття (0,0057 і 0,0039), таким чином поновлення основних фондів на підприємстві здійснюється, переважно, шляхом придбання нових основних фондів, а не заміни старих, зношених, що приводить до накопиченню застарілого обладнання і стримує ріст економічної ефективності основних фондів. Абсолютні відхилення коефіцієнтів свідчать про те, що в 2015 році по зрівнянню з 2014 роком рух основних фондів сповільнилось, особливо це стосується основних фондів основного виду діяльності, що є негативною характеристикою діяльності підприємства.

Аналіз технічного стану основних фондів

На протязі двох років первісна вартість основних фондів підприємства зростала, в 2014 році вона збільшилась на 31093,4 тис. грн., а в 2015 році - на 3787,8 тис. грн. Сума зносу в 2014 році збільшилась на 5271,7 тис. грн, а в 2015 році – на 1750 тис. грн. Ці зміни суттєво не вплинули на коефіцієнт придатності.

Аналіз ефективності використання основних фондів основного виду діяльності Основним показником, який характеризує ефективність використання ОФ, є фондоддача (ФО).

Зміна технічного стану основних фондів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
2014 рік			
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	7971,2	39064,6	31093,4
2. Знос, тис. грн.	1375,5	6647,2	5271,7
2. Залишкова вартість, тис. грн.	6595,7	32417,4	25821,7
4. Коефіцієнт придатності	0,827	0,83	0,003
5. Коефіцієнт зносу	0,173	0,17	-0,003
2015 рік			
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	39064,6	42852,4	3787,8
2. Знос, тис. грн.	6647,2	8397,2	1750
2. Залишкова вартість, тис. грн.	32417,4	34455,2	2037,8
4. Коефіцієнт придатності	0,83	0,80	-0,03
5. Коефіцієнт зносу	0,17	0,20	0,03

$$\text{ФО} = \text{ОПс}/\text{ОФ},$$

де ОПс – обсяг продукції в зрівняних оптових цінах;

ОФ – середньорічна вартість основних фондів.

В 2015 році по зрівнянні з 2014 роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився на 1,47 грн. Фондоємність основних фондів основного виду діяльності збільшилась на 0,09 грн в розрахунок на 1 грн випуску продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних фондів основного виду діяльності.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання основних фондів
основного виду діяльності

Показники	2014 рік	2015 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої продукції в порівнюваних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	115460	140865	25405
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	23517,9	40958,5	17440,6
2. Фондовіддача, грн/грн	4,90945	3,43921	-1,47024
4. Фондоємність, грн/грн	0,20	0,29	0,09

Аналіз впливу фондовіддачі і вартості основних фондів основного виду діяльності на обсяг виробництва продукції

Для аналізу впливу зміни фондовіддачі і вартості основних фондів основного виду діяльності на відхилення обсягу виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

Вплив зміни фондовіддачі і вартості основних фондів основного виду діяльності
на зміну обсягу виробництва продукції

Показники	2014 рік	2015 рік	Відхилення		
			Разом	в т.ч. за рахунок	
				ОФ	Фо
1. Обсяг виробленої продукції в порівнюваних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	115460	140865	25405	85623,83	-60218,83
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	23517,9	40958,5	17440,6	85623,83	х
2. Фондовіддача, грн/грн	4,90945	3,43921	-1,47024	х	-60218,83

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівнюваних цінах зміни середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності, фондівіддачі.

Вплив зміни середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівнюваних цінах складає:

$$\Delta\Pi\Pi (\text{ОФ}) = (40958,5 - 23517,9) * 4,90945 = 85623,83 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни фондівіддачі на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi\Pi (\text{Фo}) = 40958,5 * (-1,47024) = -60218,83 \text{ тис. грн}$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягів виробленої продукції в зрівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi\Pi = 85623,83 - 60218,83 = 25405 \text{ тис. грн.}$$

В 2015 році по зрівнянні з 2014 роком середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності виросла на 17440, 6 тис. грн, фондівіддача зменшилась на 1,47 грн.

Як видно з розрахунків, збільшення середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності на 17440, 6 тис. грн. призвело до росту випуску в зрівняних цінах на 85623,83 тис. грн., але зменшення фондівіддачі призвело до зменшення випуску в порівняних цінах на 60218,83 тис. грн.

2.2.3 Аналіз динаміки, структури і ефективності використання обігових коштів

Аналіз складу, структури та динаміки обігових коштів

Для аналізу складу, структури і динаміки обігових коштів складемо аналітичну таблицю 2.11

Таблиця 2.11

Склад, структура і динаміка обігових коштів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
2014 рік						
Обігові кошти	28198,7	100	28430,6	100	231,9	x
Виробничі за- паси	9236,70	32,76	5582,40	19,64	-3654,3	-13,12
Незавершене виробництво	533,00	1,89	2089,10	7,35	1556,1	-5,46
Готова продук- ція	3481,50	12,35	4135,00	14,54	653,5	2,19
Товари	577,70	2,05	22,60	0,08	-555,1	-1,97
Дебіторська за- боргованість	10774,00	38,21	12318,40	43,33	1544,4	5,12
Поточні фінан- сові інвестиції	133,30	0,47	130,10	0,46	-3,2	-0,01
Грошові кошти	2053,70	7,28	69,90	0,25	-1983,8	-7,03
Інші оборотні активи	1409,00	5,00	4083,10	14,36	2674,1	9,36
2015 рік						
Обігові кошти	28430,6	100	50717,0	100	22286,4	x
Виробничі за- паси	5582,40	19,64	8830,3	17,41	3247,9	-2,23
Незавершене виробництво	2089,10	7,35	5451,8	10,75	3362,7	3,4
Готова продук- ція	4135,00	14,54	9729,1	19,18	5594,1	4,64
Товари	22,60	0,08	2,3	0,00	-20,3	-0,08
Дебіторська за- боргованість	12318,40	43,33	24114,1	47,55	11179,7	4,22
Поточні фінан- сові інвестиції	130,10	0,46	130,1	0,26	-	-0,2
Грошові кошти	69,90	0,25	318,9	0,63	249	0,38
Інші оборотні активи	4083,10	14,36	2140,4	4,22	1942,7	-10,14

На початок 2014 року в структурі оборотних засобів найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість (38,21%%). При цьому грошові кошти склада-

ли лише (7,28%). Така структура може свідчити про проблеми, пов'язані з маркетинговою діяльністю підприємства. Наприкінці 2015 року доля дебіторської заборгованості збільшилась до 43,33%. Це свідчить про погіршення стану розрахунків з покупцями та іншими дебіторами.

В 2014 році зменшилась питома вага виробничих запасів (з 32,76% до 19,64%). Таке зменшення може свідчити про підвищення ділової активності підприємства.

Аналіз ефективності використання оборотних засобів.

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком обертаємість обігових коштів сповільнилась на 1,39 обертів, швидкість одного обігу, швидкість одного обігу зросла на 30,88 дня, коефіцієнт закріплення обігових коштів збільшився на 0.081.

Таблиця 2.12

Показники обертаємості оборотних засобів

Показник	2014 рік	2015 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору)	135411, 1	134229,1	-1182
2. Середній залишок оборотних засобів, тис. грн.	28314,65	39573,8	11259,15
2. Коефіцієнт обертаємості оборотних засобів	4,78	3,39	-1,39
4. Швидкість одного обігу оборотних засобів, днів	75,31	106,19	30,88
5. Коефіцієнт закріплення обігових коштів	0,209	0,29	0,081

Сповільнення обертаємості не дає можливості підприємству без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшити обсяг виробництва.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів складемо таблицю 2.13.

Таблиця 2.13

Показники ефективності використання сировини та матеріалів

Показники	2014	2015	Відхилення		
			Всього	В том числі за счет	
				МЗ	Мо
1. Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства	116384	148190	31806	-1196,56	33002,56
2. Матеріальні витрати, тис. грн..	119510,8	118282,1	-1228,7	-1196,56	x
2. Матеріаловіддача, грн./грн	0,97384	1,2528523	0,2790123	x	33002,56
4. Матеріалоємність, грн./грн	1,03	0,8	-0,23	x	x

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства зміни суми матеріальних витрат і матеріаловіддачі.

Вплив зміни суми матеріальних витрат на зміну обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta \text{ПП (МЗ)} = (-1228,7) * 0,97384 = -1196,56 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни матеріаловіддачі на зміну обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta \text{ПП (Мо)} = 118282,1 * 0,2790123 = 33002,56 \text{ тис. грн..}$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих цінах складає:

$$- 1196,56 + 33002,56 = 31806 \text{ тис. грн.}$$

Матеріальні витрати в 2015 році зменшились на 1228,7 тис. грн., при цьому

показники використання матеріальних ресурсів покращились: матеріаловіддача підвищилась на 0,28 грн/грн., а матеріалоемність знизилась на 0,23 грн/грн..

Зменшення суми матеріальних витрат привело до скорочення обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах на 1196,56 тис. грн., збільшення матеріаловіддачі привело до збільшення обсягу виробленої продукції на 31806 тис. грн.

2.2.4 Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності їх користування

Для аналізу руху робочої сили складемо аналітичну таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз руху робочої сили

Показники	2014	2015	Зміна, (+,-)
1. Середньоспискова чисельність, чол.	598	611	13
2. Прийнято, чол.	76	136	60
2. Звільнено, чол.	62	150	88
у тому разі по негативним причинам, чол.	1	1	-
4. Коефіцієнт обороту по прийому	0,1270	0,2225	0,0955
5. Коефіцієнт обороту по вибуттю	0,1036	0,2454	0,1418

В 2015 році по зрівнянні з 2014 роком середньоспискова чисельність штатних робітників облікового складу збільшилась на 13 чоловік, при цьому на роботу було прийнято 136 чол., звільнено 150. Як в 2014 році, так і в 2015 році основними причинами звільнення робітників було власне бажання робітників. Значення показників руху робочої сили, а також відхилення цих показників свідчать про те, що в 2014, і в 2015 році на підприємстві простежується значний рух робочої сили, що є негативною характеристикою, оскільки потребує витрат, пов'язаних зі звільненням робітників, обученням нових і т.д.

Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Обсяг виробництва продукції, передусім, залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності використання трудових ресурсів. Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	2014 рік	2015 рік	Відхилення		
			Всього	В тому числі	
				Чсу	Вг1р
1. Обсяг виробленої промислової продукції в зрівняних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн..	115460	140865	25404,77	2509,99	22894,78
2. Середньоспискова чисельність штатних робітників облікового складу, чол..	598	611	13	2509,99	x
2. Середньорічна виробітка одного робітника, тис. грн./чол..	193,0769	230,548	37,471	x	22894,78

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої продукції в порівняних цінах зміну середньоспискової чисельності штатних робітників облікового складу, середньорічної виробітки одного робітника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності робітників на зміну обсягу виробленої продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi\text{с}(\text{Чсу}) = 13 * 193,0769 = 2509,99 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни середньорічної виробітки одного робітника на зміну обсягу виробленої продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\Pi_{\text{с}}(\text{Вг1р}) = 37,471 * 611 = 22894,78 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягу виробленої продукції в порівняних цінах складає:

$$2509,99 + 22894,78 = 25404,77 \text{ тис. грн.}$$

У 2015 році, по зрівнянню з 2014 роком середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу збільшилась на 13 чоловік, а середньорічна виробітка одного робітника збільшилась на 37,471 тис. грн.

2.2.5 Аналіз собівартості продукції і витрат на виробництво

Аналіз витрат на виробництво по елементам

Таблиця 2.16

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	2014 рік	2015 рік	2014 рік	2015 рік	Абсолютного значення	Структури
1. Матеріальні витрати	119510,8	118282,1	91,96	89,27	-1228,7	-2,69
2. Витрати на оплату праці	3441,6	4216,3	2,65	3,18	774,7	0,53
2. Відрахування на соціальні заходи	1325,8	1636,1	1,02	1,23	310,3	0,21
4. Амортизація	965,6	1788,6	0,74	1,35	823	0,61
5. Інші операційні витрати	4720	6581,3	3,63	4,97	1861,3	1,34
Всього	129963,8	132504,4	100	100	2540,6	x

Аналіз проводять методом зрівняння фактичної питомої ваги кожного елементу витрат на виробництво с питомою вагою в минулому році. Для цього складаємо аналітичну таблицю 2.16.

Виробництво продукції на даному підприємстві є матеріалоемним: питома вага матеріальних витрат в 200 році складає 91,96, а в 2015 році зменшується на 2,69 п.п, це пов'язано зі зміною структури випуску продукції, з ростом цін на сировину. Витрати на оплату праці складають 2,65% в 2014 році і збільшуються до 3,18%.

Аналіз витрат на 1 гривну виробленої продукції

Таблиця 2.17

Оцінка витрат на 1 гривну продукції

Показник	2014 рік	2015 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах підприємства (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн.	116384	148190	31806	27,33
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	129963,8	132504,4	2540,6	1,955
2. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	1,12	0,89	-0,23	x

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах підприємства і витрати на виробництво продукції збільшились. При цьому витрати на виробництво продукції виросли менше ніж обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах підприємства. Витрати на 1 грн виробленої продукції зменшились на 0,23 грн ісклали 0,89. Зниження цього показника є позитивною характеристикою підприємства.

2.2.6 Аналіз фінансових результатів

Аналіз прибутку підприємства

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів представимо данні форми №2 у вигляді таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

Фінансові результати підприємства ПрАТ «Одеський консервний завод»

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	2014 рік	2015 рік	Абсолютне	Відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	135411,1	134229,1	-1182	-0,87
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	126212,4	115248,2	-10964,2	-8,69
Валовий прибуток (збиток)	9198,7	18980,9	9782,2	106,34
Інші операційні доходи	25949,2	28859,5	2910,3	11,22
Інші операційні витрати	23303,8	26092,2	2788,4	11,97
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток чи збиток)	6362,8	8990,1	2627,3	41,29
Інші доходи	233,7	254	20,3	8,69
Інші витрати	605	841,7	236,7	39,12
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	3597,8	3747,3	149,5	4,16
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1024	1272,4	248,4	24,26
Фінансові результати від звичайної діяльності	2573,8	2474,9	-98,9	-3,84
Чистий прибуток (збиток)	2573,8	2474,9	-98,9	-3,84

Чистий прибуток підприємства в 2015 році зменшився на 98,9 тис. грн. або на 3,84 % по зрівнянню з минулим роком. Це сталося, передусім, за рахунок збільшення операційних витрат на 2788,4 тис. грн., інших витрат на 236,7 тис. грн.

Аналіз показників рентабельності

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.19,

Таблиця 2.19

Коефіцієнти рентабельності, %

Показник	2014 рік	2015 рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу	4	8	4
Рентабельність власного капіталу	6,6	6	-0,6
Рентабельність продажу	1,9	1,8	-0,1

Показники рентабельності капіталу і власного капіталу в 2014 і в 2015 році знаходяться на достатньо високому рівні. Рентабельність капіталу підвищилась на 4 п.п, що є позитивним для підприємства. Але рентабельність власного капіталу і рентабельність продажу знизились відповідно на 0,6 і 0.1 п.п.

2.3. Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз структури та динаміки балансу

Для аналізу структури та динаміки балансу складемо аналітичну таблицю 2.20.

На протязі 2014 року капітал підприємства збільшився на 28102,9 тис. грн. або на 77,94%. Це викликано, передусім, збільшенням необоротних і оборотних активів відповідно на 27871,2 і 231,9 тис. грн. На протязі 2015 року капітал підприємства збільшився на 26527,4 або на 41,34%. Це викликано, збільшенням не-

оборотних активів, оборотних активів і витрат майбутніх періодів відповідно на 4229,4, 22286,4 і 11,6 тис. грн.

Таблиця 2.20

Структура балансу підприємства

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютне	відносне	
2014 рік							
Актив							
Необоротні активи	7856,5	35727,7	21,79	55,68	27871,2	354,75	33,90
Оборотні активи	28198,7	28430,6	78,20	44,31	231,9	0,82	-33,89
Витрати майбутніх періодів	3,6	3,4	0,01	0,01	-0,2	-5,56	0,00
Баланс	36058,8	64161,7	100,00	100,00	28102,9	77,94	x
Пасив							
Власний капітал	14452,2	38983,7	40,08	60,76	24531,5	169,74	20,68
Забезпечення наступних витрат і платежів							
Довгострокові зобов'язання							
Поточні зобов'язання	21606,6	25178	59,92	39,24	3571,4	16,53	-20,68
Доходи майбутніх періодів							
Баланс	36058,8	64161,7	100	100	28102,9	77,94	x
2015 рік							
Актив							
Необоротні	35727,7	39957,1	55,68	44,06	4229,4	11,84	-11,62

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютне	відносне	
активи							
Оборотні активи	28430,6	50717	44,31	55,92	22286,4	78,39	11,61
Витрати майбутніх періодів	3,4	15	0,01	0,02	11,6	341,18	0,01
Баланс	64161,7	90689,1	100	100	26527,4	41,34	0,00
Пасив							
Власний капітал	38983,7	41458,6	60,76	45,72	2474,9	6,35	-15,04
Забезпечення наступних витрат і платежів				0,00			0,00
Довгострокові зобов'язання		33368,6		36,79	33368,6		36,79
Поточні зобов'язання	25178	15861,9	39,24	17,49	-9316,1	-37,00	-21,75
Доходи майбутніх періодів							
Баланс	64161,7	90689,1	100	100	26527,4	41,34	0,00

Розрахуємо динаміку зміни валюти балансу і порівняємо її з динамікою зміни обсягу виробництва.

$$\text{Динаміка зміни валюти балансу} = [(90689,1 + 64161,7)/2] / [(36058,8 + 64161,7)/2] * 100\% = 154,51\%$$

Динаміка зміни обсягу виробництва

$$(140865 / 115460) * 100\% = 122\%$$

Темп росту обсягу виробництва змінюється повільніше, ніж валюта балансу, а це означає, що підприємство не дуже ефективно використовує свій капітал.

Аналіз складу і структури майна підприємства

Для аналізу складу і структури майна підприємства складають таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Склад і структура майна підприємства

Стаття активу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютне	відносне	
2014 рік							
1. Необоротні активи	7856,5	35727,7	21,79	55,68	27871,2	354,75	33,9
1.1. Нематеріальні активи	77,2	61,7	0,21	0,10	-15,5	-20,08	-0,12
1.2 Незавершене будівництво	574,6	2639,6	1,59	4,11	2065	359,38	2,52
1.2 Основні засоби	6595,7	32417,4	18,29	50,52	25821,7	391,49	32,2
1.3 Довгострокові фінансові інвестиції	609	609	1,69	0,95	0	0,00	-0,74
1.4. Інші необоротні активи							0,00
2. Оборотні активи	28198,7	28430,6	78,20	44,31	231,9	0,82	-33,8
2.1 Запаси	13828,9	11829,1	38,35	18,44	-1999,8	-14,46	-19,9
2.2 Поточна дебіторська заборгованість	10774	12318,4	29,88	19,20	1544,4	14,33	-10,6
2.3 Поточні фінансові інвестиції	133,3	130,1	0,37	0,20	-3,2	-2,40	-0,17

Стаття активу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютне	відносне	
2.4 Грошові кошти та їх еквіваленти	2053,7	69,9	5,70	0,11	-1983,8	-96,60	-5,59
2.5 Інші оборотні активи	1409	4083,1	3,91	6,36	2674,1	189,79	2,46
2. Витрати майбутніх періодів	3,6	3,4	0,01	0,01	-0,2	-5,56	0,00
Баланс	36058,8	64161,7	100,00	100,00	28102,9	77,94	x
2015 рік							
1. Необоротні активи	35727,7	39957,1	55,68	44,06	4229,4	11,84	-11,6
1.1. Нематеріальні активи	61,7	57,6	0,10	0,06	-4,1	-6,65	-0,03
1.2 Незавершене будівництво	2639,6	4835,3	4,11	5,33	2195,7	83,18	1,22
1.2 Основні засоби	32417,4	34455,2	50,52	37,99	2037,8	6,29	-12,5
1.3 Довгострокові фінансові інвестиції	609	609	0,95	0,67			-0,28
1.4. Інші необоротні активи							
2. Оборотні активи	28430,6	55717	44,31	61,44	27286,4	95,98	17,1
2.1 Запаси	11829,1	24013,5	18,44	26,48	12184,4	103,00	8,04
2.2 Поточна дебіторська заборгованість	12318,4	24114	19,20	26,59	11795,6	95,76	7,39
2.3 Поточні фінансові інвестиції	130,1	130,1	0,20	0,14			-0,06
2.4 Грошові кошти та їх еквіваленти	69,9	318,9	0,11	0,35	249	356,22	0,24
2.5 Інші оборотні			6,36	2,36	-1942,7	-47,58	-4,00

Стаття активу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютне	відносне	
активи	4083,1	2140,4					
2. Витрати майбутніх періодів	3,4	15	0,01	0,02	11,6	341,18	0,01
Баланс	64161,7	90689,1	100,00	100,00	26527,4	41,34	x

На початок 2014 року найбільшу питому вагу займали оборотні активи (78,2%), необоротні активи склали 21,79%. Але вже на кінець 2014 року найбільшу питому вагу займають необоротні активи (55,68%).

На кінець 2015 року ситуація змінюється найбільшу питому вагу займають оборотні активи (61,44%). Підприємство має “важку структуру активів (більш ніж 40% необоротних активів). Це свідчить про високу чутливість до зміни виручки.

Аналіз складу і структури джерел фінансових ресурсів

Для аналізу джерел фінансових ресурсів складемо таблицю 2.22.

Таблиця 2.22

Склад і структура джерел фінансових ресурсів

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Отклонение		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютне	відносне	
2014 рік							
1. Власний капітал	14452,2	38983,7	40,08	60,76	24531,1	169,74	20,68
1.1 Статутний капітал	12950,2	12950,2	35,91	20,18			- 15,73
1.2 Нерозподілений прибуток	1502	4075,8	4,17	6,35	2573,8	171,36	2,19

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Отклонение		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютне	відносне	
1.3 Інші джерела власних коштів		21957,7		34,22	21957,7		34,22
2. Забезпечення наступних витрат і платежів							
2. Довгострокові зобов'язання							
4. Поточні зобов'язання	21606,6	25178	59,92	39,24	3571,4	16,53	- 20,68
4.1 Короткострокові кредити банку	10616,6	7557,6	29,44	11,78	-3059	-28,81	- 17,66
4.2 Кредиторська за боргова-ність за товари, роботи, послуги	10651,9	17032,4	29,54	26,55	6380,5	59,90	-2,99
4.3 Поточні зобов'язання за розрахунками	337	586,1	0,93	0,91	249,1	73,92	-0,02
4.3 Інші поточні зобов'язання	1,1	1,9	0,00	0,00	0,8	72,73	0,00
5. Доходи майбутніх періодів							
Баланс	36058,8	64161,7	100,00	100,00	28102,9	77,94	0,00
2015 рік							
1. Власний капітал	38983,7	41458,6	60,76	45,72	2474,9	6,35	- 15,04
1.1 Статут-			20,18	14,28	0	0	-5,90

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Отклонение		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютне	відносне	
ний капітал	12950,2	12950,2					
1.2 Нерозподілений прибуток	4075,8	6831,2	6,35	7,53	2755,4	67,60	1,18
1.3 Інші джерела власних коштів	21957,7	21677,2	34,22	23,90	-280,5		- 10,32
2. Забезпечення наступних витрат і платежів							
2. Довгострокові зобов'язання		33368,6		36,79	33368,6		36,79
4. Поточні зобов'язання	25178	15861,9	39,24	17,49	-9316,1	-37,001	- 21,75
4.1 Короткострокові кредити банку	7557,6	4489	11,78	4,95	-3068,6	-40,6028	-6,83
4.2 Кредиторська за боргованість за товари, роботи, послуги	17032,4	10253,8	26,55	11,31	-6778,6	-39,7983	- 15,24
4.3 Поточні зобов'язання за розрахунками	586,1	723,4	0,91	0,80	137,3	23,42604	-0,12
4.3 Інші поточні зобов'язання	1,9	395,7	0,00	0,44	393,8	20726,32	0,43
5. Доходи майбутніх періодів							

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Отклонение		
					Абсолютної величини		В структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютне	відносне	
Баланс	64161,7	90689,1	100,00	100,00	26527,4	41,3446	x

На початок 2014 року власний капітал склав 40,08%. Найбільшу питому вагу займали поточні зобов'язання (59,92%). Але на кінець 2014 року ситуація змінилася: власний капітал став основним джерелом формування майна підприємства, його питома вага склала 60,76%. На кінець 2015 року питома вага власного капіталу зменшилась на 15,04 п.п. і склала 45,72%. Така структура джерел формування майна є ознакою достатньо високої фінансової стійкості підприємства.

Аналіз показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства
Для аналізу коефіцієнтів стійкості підприємства складемо таблицю 2.23.

Таблиця 2.23

Значення коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2014 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,4	0,61	0,062
Коефіцієнт фінансового ризику	1,5	0,646	-0,271
Коефіцієнт маневровості власного капіталу	0,46	0,084	-0,376
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	-	-	-
2015 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,61	0,46	-0,15
Коефіцієнт фінансового ризику	0,646	1,19	0,544
Коефіцієнт маневровості власного капіталу	0,084	0,04	-0,044
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	-	0,84	0,84

Коефіцієнт фінансової автономії вище норми (критичне значення значення 0,5) свідчить про те, що підприємство фінансово стійке, стабільне і більш незалежне від зовнішніх кредиторів, т.е. недостатньо використовує позиковий капітал. Значення і зміна фінансового ризику свідчить про послаблення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів.

Для знаходження ліквідності балансу складемо аналітичну таблицю 2.24.

Таблиця 2.24

Аналіз ліквідності балансу

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Позитивний результат	
						На початок року	На кінець року
1	2	3	4	5	6	7 = 2-5	8 = 3 - 6
2014 рік							
A1	2187	200	П1	10651,9	17032,4	-8464,9	16832,4
A2	14833,2	17476	П2	10954,7	8145,6	3878,5	9330,4
A3	11182,3	1178	П3	0	0	11182,3	1178
A4	7856,5	35727,7	П4	14452,2	38983,7	-6595,7	-3256
Баланс	36058,8	64161,7	Баланс	36058,8	64161,7	x	x
2015 рік							
A1	200	449	П1	17032,4	10253,8	-16832,4	-9804,8
A2	17476	33845,5	П2	8145,6	5608,1	9330,4	28237,4
A3	1178	16437,5	П3	0	33368,6	1178	-16931,1
A4	35727,7	39957,1	П4	38983,7	41458,6	-3256	-1501,5
Баланс	64161,7	90689,1	Баланс	64161,7	90689,1	x	x

Як в 2014 році, так і в 2015 році баланс не є абсолютно ліквідним, бо не всі нерівності виконуються.

Більш детальний аналіз виконується за допомогою коефіцієнтів.

Значення коефіцієнтів ліквідності

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2014 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,3	0,749	-0,551
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,78	0,702	-0,078
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1	0,008	-0,092
2015 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,749	3,19	2,441
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,702	2,16	1,458
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,008	0,03	0,022

Значення коефіцієнту загальної ліквідності знаходиться у межах норми тільки на початку 2014 року. На протязі 2014 і 2015 роках у підприємства недостатньо було коштів для погашення короткострокових зобов'язань. Значення коефіцієнту проміжної ліквідності знаходиться в межах норми, але в кінці 2015 року він виходить за її межі, але його можна признати достатніми в наших умовах. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності нижче норми, що свідчить про необхідність покращити фінансовий стан підприємства.

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком збільшився обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 31806 тис. грн. або на 27,33%. Це збільшення трапилось, передусім, за рахунок росту випуску продукції в натуральному виразі. Крім того, на збільшення обсягу виробництва вплинула зміна структури виробленої продукції і зміна цін на продукцію. Темп приросту обсягу продукції в порівнюваних цінах (22%) менше темпу приросту обсягу продукції діючих цінах (27,33%), а це означає, що в структурі виробництва зменшилась доля більш коштовної продукції.

Таблиця 2.26

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності
ПРАТ ВО “Одеський консервний завод”

Показник	2014 рік	2015 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг продукції в оптових цінах (без НДС, акциза), тис. грн.:	116384	148190	31806	27,33
- в діючих цінах	115460	140865	25405	22
- в порівнюваних цінах				
2. Фактично вироблено продукції, (тонн):	5481	9182	3701	67,52
Соки фруктові та овочеві:	35754	36641	887	2,48
Овочі та фрукти консервовані				
2. Середньорічна виробнича потужність, т	42500	47000	4500	10,59
4. Коефіцієнт використання виробничої потужності	0,97	0,98	0,01	1,03
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн.	135411,1	134229,1	-1182	-0,87
4. Коефіцієнт придатності	0,83	0,80	-0,03	-3,61
5. Коефіцієнт зносу	0,17	0,20	0,03	17,65

Показник	2014 рік	2015 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
6. Середньорічна вар-тість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	23517,9	40958,5	17440,6	74,16
7. Фондовіддача, грн/грн	4,90945	3,43921	-1,47024	-29,8
8. Фондоємність, грн/грн	0,20	0,29	0,09	45
9. Середній залишок оборотних засобів, тис. грн.	28314,65	39573,8	11259,15	39,76
10. Коефіцієнт оборота-ємності оборотних засобів	4,78	3,39	-1,39	-29,08
11. Швидкість одного обігу оборотних засобів, днів	75,31	106,19	30,88	41,004
12. Коефіцієнт закріп-лення обігових коштів	0,209	0,29	0,081	38,76
12. Матеріальні витрати, тис. грн..	119510,8	118282,1	-1228,7	-1,028
14. Матеріаловіддача, грн./грн	0,973	1,252	0,279	28,65
15. Матеріалоємність, грн./грн	1,03	0,8	-0,23	-22,33
16. Середньорічна виробітка одного робітника, тис. грн./чол..	717,1427	939,1	221,957	30,95
17. Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	129963,8	132504,4	2540,6	1,95
18. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	1,12	0,89	-0,23	-20,54

Показник	2014 рік	2015 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
19. Чистий дохід (ви-ручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	135411,1	134229,1	-1182	-0,87
20. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	126212,4	115248,2	-10964,2	-8,69
21. Валовий прибуток (збиток)	9198,7	18980,9	9782,2	106,34
22. Чистий прибуток (збиток)	2573,8	2474,9	-98,9	-3,84
22. Рентабельність капіталу, %	4	8	4	100,00
24. Рентабельність власного капіталу, %	6,6	6	-0,6	-9,09
25. Рентабельність продажу, %	1,9	1,8	-0,1	-5,26

Підприємство має велику виробничу потужність, яка збільшилась в 2015 році по зрівнянню з минулим на 4500 тонн або на 10,6% в зв'язку з введенням додаткових потужностей, що свідчить про розширення діяльності і є позитивною характеристикою підприємства. Виробнича потужність характеризується високим рівнем використання виробничої потужності, який в 2014 році знаходився на рівні 97%, а в 2015 році виріс на 1 п.п. і склав 98%

В 2014 році збутова діяльність аналізує мого підприємства працювала найкращим чином, підприємству вдалося не тільки реалізувати вироблену продукцію, але й реалізувати залишки продукції на початок звітної періоду. Але в 2015 році збутова діяльність погіршилась. Підприємству не вдалося реалізувати всю вироблену продукцію. Це може свідчити, як про незадовільну роботу відділу

збуту, так і про помилки, допущені при складенні виробничої програми. При цьому нереалізованою залишилося 9,4% виробленої продукції.

На протязі двох років первісна вартість основних фондів підприємства зростала, в 2014 році вона збільшилась на 31093,4 тис. грн., а в 2015 році - на 3787,8 тис. грн. Сума зносу в 2014 році збільшилась на 5271,7 тис. грн, а в 2015 році – на 1750 тис. грн. Ці зміни суттєво не вплинули на коефіцієнт придатності.

В 2015 році по зрівнянні з 2014 роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився на 1,47 грн. Фондоємність основних фондів основного виду діяльності збільшилась на 0,09 грн в розрахунок на 1 грн випуску продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних фондів основного виду діяльності.

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком обертаємість обігових коштів сповільнилась на 1,39 обертів, швидкість одного обігу, швидкість одного обігу зростала на 30,88 дня, коефіцієнт закріплення обігових коштів збільшився на 0.081. Сповільнення обертаємість не дає можливості підприємству без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшити обсяг виробництва.

Матеріальні витрати в 2015 році зменшились на 1228,7 тис. грн., при цьому показники використання матеріальних ресурсів покращились: матеріаловіддача підвищилась на 0,28 грн/грн., а матеріалоємність знизилась на 0,23 грн/грн..

Зменшення суми матеріальних витрат привело до скорочення обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах на 1196,56 тис. грн., збільшення матеріаловіддачі привело до збільшення обсягу виробленої продукції на 31806 тис. грн.

В 2015 році, по зрівнянню з 2014 роком середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу зменшилась на 11 чоловік, середньорічна виробітка одного робітника збільшилась на 221,96 тис. грн.

Зменшення робітників на 11 чол. привело до скорочення обсягу виробництва на 7888,57 тис. грн., підвищення продуктивності праці робітників привело до збільшення обсягу виробництва на 33293,57 тис. грн. Таким чином, приріст випуску продукції, в основному досягнутий за рахунок підвищення ефективності праці, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства.

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах підприємства і витрати на виробництво продукції збільшились. При цьому витрати на виробництво продукції виросли менше ніж обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах підприємства. Витрати на 1 грн виробленої продукції зменшились на 0,23 грн ісклали 0,89. Зниження цього показника є позитивною характеристикою підприємства.

Чистий прибуток підприємства в 2015 році зменшився на 98,9 тис. грн. або на 3,84 % по зрівнянню з минулим роком. Це сталося, передусім, за рахунок збільшення операційних витрат на 2788,4 тис. грн., інших витрат на 236,7 тис. грн.

Показники рентабельності капіталу і власного капіталу в 2014 і в 2015 році знаходяться на достатньо високому рівні. Рентабельність капіталу підвищилась на 4 п.п, що є позитивним для підприємства. Але рентабельність власного капіталу і рентабельність продажу знизились відповідно на 0,6 і 0.1 п.п.

РОЗДІЛ 3.
РОЗРАХУНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ
НОВОЇ ТЕХНІКИ І ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАХОДІВ В
ПРАТ ВО “ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД”

3.1. Розрахунок економічної ефективності впровадження автоматизованого розливочного агрегату МК – 34 Е

Стратегія підвищення економічної ефективності виробництва в ПРАТ ВО “Одеський консервний завод” в результаті першого заходу передбачає заміну фізично зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований розливочний агрегат МК 34 – Е. Цей захід дозволить дійсно знизити витрати виробництва при закрутці консервованої продукції.

Таблиця 3.1

Техніко-економічна характеристика заміненого та впровадженого обладнання

Показники	Позначення	Обладнання	
		Замінене	Впроваджене
Технічна норма продуктивності праці, буг/год	Нп	1500	2300
Маса, кг	Мо	8500	9700
Габаритні розміри, м			
Довжина	До	47	40
Ширина	Шо	23	20
Встановлена потужність токоприймників, кВт	Мт	16.76	18.85
Споживання теплоенергії, Гкал/г	Пт	0.15	0.17
Споживання води, куб м/г	Пв	15.6	17.4
Каналізування пром.стоків, куб м/г	Псв	15.6	17.4
Чисельність обслуговуючого персоналу, чол			2
2-го разряда	Кс	2	1
3-го разряда	Чп	2	1
Ціна придбання обладнання	Ц	46 000	57 800

Таблиця 3.2

Нормативно-справочна інформація, використана для виконання розрахунків

Показники	Позначення	Значення
Норматив відрахувань в соціальні фонди, % від основної і додаткової заробітних оплат	Осф	38.3
Норматив вартості одного квадратного метру виробничої площі, грн	См	1800
Норма амортизації вартості будівлі (1-а група), %	Наз	8.0
Норма затрат на ремонтні роботи по виробничої будівлі, %	НРз	1.7
Норма витрат по утриманню і експлуатації виробничої будівлі, %	Нсз	0.6
Норма амортизації обладнання, %	Нао	15.0
Норма витрат на ремонтні роботи по обладнанню, %	Нро	4.8
Норма витрат по утриманню і експлуатації обладнання, %	Нсо	1.6
Річний фонд робочого часу	Фг	1440
Собівартість 1 кВт електроенергії, грн	Сэ	0.38
Собівартість 1 куб м води, грн	Св	4,6
Собівартість 1 Гкал теплоенергії, грн	Ст	96.0
Собівартість 1 куб м каналізованих промстоков, грн	Ск	1,9
Коефіцієнт використання інженерного ресурсу	Кир	0.80
Годинна тарифна ставка ставка, грн - робочого 2-го розряду - робочого 3-го розряду	ТСч	2,76 3,75
Граничний термін окупності залучених капітальних вкладів	Т	4.0

Розрахунок поточних витрат по обладнанню

Для розрахунку поточних витрат по виробничої будівлі, яка зайнята обладнанням, знаходимо її вартість

Площа, зайнята обладнанням

Заміненим: $(4.7 + 1.4) * (2.3 + 1) = 20.13$ кв.м

Впровадженим: $(4 + 1.4) * (2 + 1.0) = 16.2$ кв.м

Балансова вартість частини будівлі, зайнята обладнанням

Заміненим: $20.13 * 1800 = 36234$ грн

Впровадженим: $16.2 * 1800 = 29160$ грн

Амортизація частини будівлі, яку займає обладнання

Замінене: $36234 * 0.05 = 1811.7$ грн

впроваджене: $29160 * 0.05 = 1458$ грн

Витрати на ремонтні роботи по частині будівлі, яке займає обладнання

Замінене: $36234 * 0.017 = 615.98$ грн

Впроваджене: $29160 * 0.017 = 495.72$ грн

Витрати по утриманню і експлуатації частини виробничої будівлі

Замінене: $36234 * 0.006 = 217.4$ грн

впроваджене: $29160 * 0.006 = 174.96$ грн

Для розрахунку витрат по експлуатації обладнання проводимо розрахунок капітальних вкладів по обладнанню:

Заміненому: $[46\ 000 + (46\ 000 * 0.05) + (46\ 000 * 0.1) + (46\ 000 * 0.02) - (8\ 500 * 0.15) + (46\ 000 * 0.02)] * 2 = 106930$ грн

впровадженому: $57800 + (57800 * 0.05) + (57800 * 0.1) + (57800 * 0.02) - (9700 * 0.15) + (57800 * 0.02) = 67327$ грн

Амортизація обладнання

Заміненого: $106930 * 0.24 = 16039,5$ грн

Впровадженого: $67327 * 0,24 = 10099,05$ грн

Витрати на ремонтні роботи по обладнанню

Заміненому: $106930 * 0.042 = 4491,06$ грн

впровадженому; $67327 * 0.042 = 2827,73$ грн

Витрати по утриманню і експлуатації обладнання

Заміненого: $106930 * 0.016 = 781.84$ грн

Впровадженого; $67327 * 0.016 = 1027,23$ грн

аблиця 3.3

Свод витрат за рік по заміненому і впровадженому обладнанню

Найменування витрат	Обладнання	
	Замінене	Впроваджене
Амортизація частини будівлі	1811.7	1458
Витрати на ремонтні роботи по частині будівлі	615.98	495.72
Витрати на утримання та експлуатацію частини виробничої будівлі	217.4	174.96
Амортизація обладнання	16039,5	10099,05
Витрати на ремонтні роботи по обладнанню	4491,06	2827,73
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	1710,88	1027,23
Витрати по пару, воді, електроенергії, холоду, сжатому повітрю, які витрачає обладнання	45 000	26 700
Основна і додаткова заробітна плата робочих, обслуговуючих обладнання	4 756	3 245
Відрахування в соц. фонди на підставі заробітної плати робочих	1667.28	1472.1
Разом	72309,8	44500,79

Показники економічної ефективності капітальних вкладів

Отже, прибуток від заміни обладнання знаходиться як зниження загальних витрат

$$\Pi = 72309,8 - 44500,79 = 27809,01 \text{ грн}$$

Термін окупності капітальних вкладів складає

$$T = 67327 / 27809,01 = 2,4 \text{ року}$$

Виводи:

Заміна фізично зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований агрегат МК 34 – Е дозволить:

- знизити витрати по утриманню і експлуатації обладнання на 683,65 грн (1027,23 – 1710,88), а також витрати на ремонтні роботи по обладнанню на 1663,33 грн (2827,73 – 4491,06);
- зменшити річне споживання електроенергії, тепло енергії, води в вартісному еквіваленті на 18300 грн (26700 – 45000);
- знизити загальні експлуатаційні витрати за рік на 27809,01 грн і отримати прибуток в тому ж розмірі;
- здійснити заміну обладнання виключно за рахунок амортизаційного фонду і вивільнити з нього кошти для розширеного відтворення виробничих фондів в розмірі 42603 грн(109930 – 67327)
- окупити капітальні вклади в економічно ефективний строк.

Все вище сказане свідчить про економічну ефективність і господарську доцільність заміни фізично зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований розливочний агрегат МК 34 – Е.

3.2. Підвищення ефективності роботи бухгалтерського відділу за рахунок проведення організаційного заходу

Впровадження інформаційних технологій підвищує швидкість отримання, обробки та передачі інформації. Статистичні, податкові та страхові органи рекомендують подавати звітність підприємства в електронному вигляді по електронній мережі. Впровадження систем автоматичного ведення бухгалтерського та управлінського обліку підвищить продуктивність праці та дозволить скоротити штат працівників в бухгалтерському відділі. Пропонується додатково компютеризувати бухгалтерський відділ.

1. Комп'ютеризація бухгалтерського обліку дозволить скоротити чисельність персоналу на 2 чоловіка, що дозволить знизити фонд заробітної плати і як наслідок приведе до зниження собівартості

Для цього придбана для бухгалтерії додаткова комп'ютерна техніка

- Капітальні затрати на придбання комп'ютерів склали 24000 грн (2 комп. х 12000).

- Придбані 4 програми: банк-клієнт, зарплата, матеріали і основні фонди – 10000 грн

- Витрати, пов'язані з навчанням робітників склали 6000 грн.

Разом капітальні вклади склали $24000+10000+6000=40000$ грн.

До комп'ютеризації бухгалтерії чисельність робітників складала 5 чоловік (бухгалтер по матеріалам, банку, бухгалтер по основним фондам, два бухгалтера по заробітної платі);

- після впровадження заходу чисельність робітників бухгалтерії склала 3 чоловіка.

Отже, відбулося скорочення чисельності штат в бухгалтерії на 2 одиниці.

До впровадження заходу ФЗП складав 5 чол. х 5000 грн х 12 = 300 000 грн

Начислення на зарплату

$300000 \text{ грн} \times 37,5\% = 111000 \text{ грн}$

Разом: $\mathcal{E}_d = 411000 \text{ грн}$

Після впровадження заходу

$\text{ФЗП} = 3 \text{ чел.} \times 6000 \text{ грн} \times 12 = 216000 \text{ грн}$

Начислення на зарплату

$216000 \text{ грн} \times 37,5\% = 81000 \text{ грн}$

Витрати на електроенергію 4 квт х 2300 ч х 2 х 1,68 = 30912 грн

Витрати на обслуговування комп'ютерів по договору – 6000 грн

Разом: $\mathcal{E}_n = 333912 \text{ грн}$

1. Економія експлуатаційних витрат – 77088 грн

2. Економічна ефективність $EE = E / K = 77088 / 40000 = 1,93$

3. Термін окупності капітальних вкладів за рахунок економії експлуатаційних витрат

$$T = K / \Xi = 40000 / 77088 = 0,51 \text{ року}$$

Виводи:

У зв'язку з впровадження автоматизованих систем бухгалтерського обліку, рекомендаціями статистичних, податкових та страхових органів подавати звітність у електронному вигляді та по електронній мережі пропонується додатково компютеризувати бухгалтерський відділ.

Придбання двох додаткових комп'ютерів надало можливість суміщення професій в бухгалтерії ПРАТ ВО "Одеський консервний завод, і як наслідок дозволить:

- скоротити чисельність персоналу на 2 людини;
- зменшити експлуатаційні витрати на 77088грн;
- окупити капітальні вклади за півроку.

Можно зробити висновок, що проведення заходу комп'ютеризації бухгалтерії економічно доцільно.

3.3. Обґрунтування доцільності проведення організаційно-економічних заходів на ПРАТ ВО "Одеський консервний завод"

Узагальнення економічних ефектів від проведення організаційно-економічних заходів (табл. 3.3), а саме заміна зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований розливочний агрегат МК 34 – Е та організаційні заходи щодо підвищення ефективності та якості праці бухгалтерського відділу, показало, що підприємство знизить експлуатаційні витрати на 24,462тис. грн.

Вплив заходів на основні показники діяльності ПРАТ ВО “Одеський консервний завод”

Найменування заходів	Необхідний об’єм інвестицій, тис. грн			Зміна показників діяльності підприємства									
	Всього	в тому числі		Реалізована продукція, тис. грн	Собівартість, тис. Грн					Прибуток від реалізації, тис. Грн	Чисельність зайнятих	Строк окупності, років	
		основні фонди	оборотні кошти		Всього	в тому числі							
						матеріальні витрати	праці і відрахування на соц. за-	ція та ви-	трати на				утримання
1. Заміна фізично зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований розливочний агрегат МК 34 – Е	67,327	67,327	0	0	27,809			2,347	25,462	27,809	-	2,44	
2. Сумісництво професій в бухгалтерії	34,000	34,000	0	0	77,088		77,088			77,088	2	0,51	
Всього	101,327	101,327	0	0	104,897	0	77,088	2,347	25,462	104,897	2	0,97	

по обслуговуванню розливочний агрегат МК 34 – Е, та витрати на оплату праці бухгалтерського відділу при скорочення штату робітників відділу через компютерізацію відділу на 77,088 тис.грн. Сукупний ефект від всіх заходів склав 104,897 тис.грн економії грошових коштів при загальних витратах на комплекс організаційно-економічних заходів 101,327 тис.грн, які були витрачені на придбання нового обладнання – автоматизованого розливочного агрегату МК 34 – Е, 2 компютерів,

Запропоновані організаційно-економічні заходи економічно доцільні тому, що кожна гривня затрачених коштів здала 1 гривню економії витрат, а період окупності складає 0,95 року, тобто усі витрачені кошти на придбання обладнання, комп'ютерів та навчання персоналу у повному обсязі повернуться підприємству протягом 12 місяців.

ВИСНОВКИ

Провідним аспектом оптимального функціонування сучасного підприємства в конкурентних умовах ринку є забезпечення ефективності його господарської діяльності. Необхідність оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства зумовлюється потребами формування нових цілей, принципів та засад господарювання орієнтованих на задоволення потреб споживачів та вимог ринку. Оцінка ефективності виробничих процесів являє собою інтегровану частину комплексної системи цілей розвитку підприємства, яка охоплює ряд факторів та заходів, що визначають рівень організації виробництва. Управлінські рішення в даному випадку мають на меті раціоналізацію виробництва за певних трудових, технічних і технологічних умов, що полягають у забезпеченні функціонування підприємства без непередбачуваних і значних витрат, виявленні та використанні в короткі терміни резервів підвищення ефективності виробництва. Оцінка ефективності займає важливе місце в системі управління діяльністю підприємства, оскільки являє собою ефективний інструмент для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльністю підприємства. Результати оцінки складають основу для прийняття управлінських рішень, при цьому вони можуть бути використані як для визначення стратегічних, так тактичних цілей. Дане дослідження має стати теоретичною базою для проведення оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства, пошуку можливих напрямків її вдосконалення та, як наслідок, прийняття раціональних управлінських рішень в сфері виробництва.

В магістерській роботі вирішено наступні завдання:

- проаналізовано сутність та значення оцінки ефективності виробничої діяльності;
- досліджено основні підходи до оцінки ефективності виробничої діяльності сучасного промислового підприємства;
- виділено основні елементи та відповідні часткові показники

для оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства та визначено інтегральний показник оцінки ефективності виробничої діяльності;

- розроблено практичні рекомендації з управління ефективністю виробничої діяльності підприємства;

- виконано обґрунтування економічної доцільності проведення комплексу організаційно-економічних заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства

1. У результаті вивчення трактовок сутності поняття ефективності діяльності підприємства можна стверджувати, що це комплексна характеристика, яка відображає ступінь використання ресурсних витрат, спроможність досягати поставлених цілей і здатність до стійкої життєдіяльності в конкурентному ринковому середовищі. Вона показує ступінь використання трудових, матеріальних, фінансових, природних та інших ресурсів, ступінь забезпечення позитивного результату (ефекту) господарювання в умовах конкурентного ринку та досягнення запланованих результатів з точки зору поставлених перед системою чи її елементами цілей. Під ефектом розуміють це результат реалізації заходів, що спрямовані на підвищення ефективності виробництва за рахунок економії та раціонального використання всіх виробничих ресурсів. Ефект як економічна категорія відображає перевищення результатів діяльності над витратами, це певна форма результату.

Для практичного використання поняття «ефективність» необхідно розглядати в різних аспектах, що допомагає усвідомити складність проблеми і вказує на різноманітність критеріїв ефективності, а також на певну філософію, яка сприяє вибору такого критерію. Насамперед при оцінюванні результатів діяльності розрізняють економічну, організаційну та соціальну ефективність. *Економічна ефективність* відображає: ступінь використання матеріальних, фінансових, трудових, природних та інших ресурсів; виробництво продукції відповідної вартості при найменших витратах; досягнення найбільшого обсягу виробництва з використанням ресурсів відповідної

вартості; міру витрат на досягнення поставлених цілей.

Організаційна ефективність характеризує: якість побудови організації; якість системи її управління; реакцію на організаційні зміни; процес прийняття управлінських рішень. *Соціальна ефективність* відображає: відповідність витрат і соціальних результатів діяльності підприємства цілям і соціальним інтересам суспільства; формування корпоративного духу та відповідного психологічного клімату в колективі; атмосферу захищеності та причетності до цілей організації; результат впливу економічних заходів на формування способу життя людини. Усі види ефективності пов'язані між собою та взаємообумовлені: підвищення економічної ефективності сприяє зростанню інших видів ефективності; соціальна ефективність поєднує властивості економічної та організаційної ефективності та спрямована на повне задоволення потреб працюючих. У сучасних умовах функціонування підприємств значення набуває вибір таких методів і підходів до оцінки ефективності, які б урахували результати діяльності в минулому, визначали тенденції розвитку на основі прогнозу як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що впливають на діяльність підприємства.

2. Основні підходи щодо оцінки ефективності виробничої діяльності сучасного промислового підприємства:

Традиційний підхід ґрунтується на класичній моделі Дюпона «Рентабельність капіталу». передбачає оцінку ефективності з використанням двох груп показників: узагальнюючих — показників першого рівня, які характеризують ефективність діяльності підприємства в цілому на основі порівняння результатів діяльності з витратами ресурсів, та показників другого рівня, які оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства

Багаточинниковий підхід передбачає використання складних і важких для інтерпретації агрегованих індексів ефективності

Оцінка ефективності діяльності на основі концепції *Perfomence Management* (управління результатами), яка передбачає використання зба-

лансованої системи індикаторів, включає різні фінансові та нефінансові показники, що дає змогу комплексно оцінити вартість підприємства та ефективність його діяльності.

Математичний підхід характеризується широким застосуванням методів нелінійної динаміки, узагальнених функцій тощо.

Економетричний підхід до оцінки ефективності ґрунтується на застосуванні параметричних методів оцінки, таких як метод найменших квадратів, скоригований метод найменших квадратів.

Оцінка ефективності представляє собою ефективний інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності підприємства і може бути використана як для стратегічних, так і для тактичних цілей.

3. Оцінювання ефективності діяльності займає важливе місце в системі управління підприємством, оскільки результати оцінювання можуть бути використані для формулювання як стратегічних, так і тактичних цілей. Модель оцінки ефективності діяльності є індивідуальною розробкою для кожного підприємства, але можливо виділити загальні напрями роботи: уточнення об'єктів, мети і задач аналізу, складання плану аналітичної роботи; розробка системи синтетичних і аналітичних показників; збір і підготовка до аналізу необхідної інформації; аналіз структури та динаміки даних показників для оцінювання ефективності фінансів; аналіз структури та динаміки даних показників для оцінювання ефективності фінансів; оцінювання таксономічних показників за складовими ефективності та інтегральна оцінка ефективності; багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз ефективності господарської та фінансової діяльності; факторний аналіз ефективності фінансової діяльності; Оцінка результатів аналізу та пошук засобів підвищення економічної ефективності господарювання за допомогою застосування комплексного програмного забезпечення.

Таким чином, ефективність діяльності підприємства є узагальнюючим показником ефективності використання трудових та матеріальних ре-

сурсів, яка обчислюється інтегральним показником, складовими якого є часткові показники ефективності виробничої діяльності підприємства за функціональною складовою. Визначення впливу часткових показників на інтегральний показник сприятиме підвищенню продуктивності праці, зменшенню витрат виробництва та покращенню якості продукції, що в загальному забезпечить зростання ефективності виробничої діяльності

4. Проведено аналіз фінансово – економічної діяльності ПрАТ ВО "Одеський консервний завод", який є лідером по виробництву плодово-овочевої консервної продукції в Одеській області. На підприємстві використовуються новітні технології виробництва харчової і жестянобаночної продукції із сировини високої якості, працює кваліфікований персонал.

ПрАТ ВО "Одеський консервний завод" успішно працює на ринку СНД, постійно розширюючи свою дилерську мережу і поповнюючи асортимент пропонованої продукції. Компанія є власником торгової марки "Господарочка". Торгова марка "Господарочка" - це широке розмаїття високоякісних готових продуктів в різній упаковці, фруктові та овочеві соки, упаковані в Tetra-Pak, консервовані овочі та томатна паста в Twist-off банках і банках СКО, томатна паста в жестебанках. Продукція торгової марки "Господарочка" набуває все більшої популярності завдяки своїм смаком, високій якості та відсутності консервантів.

В 2015 році по зрівнянні з 2014 роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривну вартості основних фондів випуск продукції зменшився на 1,47 грн. Фондоємність основних фондів основного виду діяльності збільшилась на 0,09 грн в розрахунок на 1 грн випуску продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних фондів основного виду діяльності.

В 2015 році по зрівнянню з 2014 роком обертаємість обігових коштів сповільнилась на 1,39 обертів, швидкість одного обігу, швидкість одного обігу зросла на 30,88 дня, коефіцієнт закріплення обігових коштів збільшився на

0.081. Сповільнення обертаємості не дає можливості підприємству без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшити обсяг виробництва.

Чистий прибуток підприємства в 2015 році зменшився на 98,9 тис. грн. або на 3,84 % по зрівнянню з минулим роком. Це сталося, передусім, за рахунок збільшення операційних витрат на 2788,4 тис. грн., інших витрат на 236,7 тис. грн.

Показники рентабельності капіталу і власного капіталу в 2014 і в 2015 році знаходяться на достатньо високому рівні. Рентабельність капіталу підвищилась на 4 п.п, що є позитивним для підприємства. Але рентабельність власного капіталу і рентабельність продажу знизилась відповідно на 0,6 і 0.1 п.п.

5. Фінансово-економічний аналіз ПРАТ ВО «Одеський консервний завод», виявив резерви щодо підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок організаційно-економічних. Було запропоновано 2 заходи:

1. Удосконалення виробничої бази підприємства -заміну фізично зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований розливочний агрегат МК 34 – Е.
2. Підвищення ефективності роботи бухгалтерського відділу за рахунок проведення організаційного заходу – підвищення продуктивності праці за рахунок комп'ютеризації бухгалтерського відділу

Проведення даного комплексу заходів дозволить :

- знизити витрати по утриманню і експлуатації обладнання, витрати на ремонтні роботи по обладнанню;
- зменшити річне споживання електроенергії, тепло енергії, води;
- знизити загальні експлуатаційні витрати;
- здійснити заміну обладнання виключно за рахунок амортизаційного фонду і вивільнити з нього кошти для розширеного відтворення виробничих фондів ;
- окупити капітальні вклади в економічно ефективний строк, 2,44 роки.

Все вище сказане свідчить про економічну ефективність і господарську доцільність заміни фізично зношеного обладнання – старого розливочного агрегату, ступінь зносу якого складає 100% на нове обладнання – автоматизований розливочний агрегат МК 34 – Е.

Придбання двох додаткових комп’ютерів, введення автоматизованого бухгалтерського та управлінського обліку привело до сумісництву професій в бухгалтерії і як наслідок дозволило:

- скоротити чисельність персоналу на 2 людини;
- зменшити фонд заробітної плати та відповідні соціальні внески;
- окупити капітальні вклади в економічно ефективний строк за 0,51 року.

Загальна вартість запропонованого комплексу організаційно-економічних заходів складає 101,321 тис.грн, яка повернеться до підприємства протягом 0,91 року, і дозволить підприємству отримати додатковий прибуток у розмірі 104, 897 тис. грн.. Впровадження даного комплексу заходів приведе до значного покращення показників конкурентоспроможності підприємства.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

1. Богданович О. Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу // Маркетинг і менеджмент інновацій: 2012. № 1. С. 25-29.
2. Вдовенко З. В. Методологические подходы к оценке эффективности деятельности субъекта хозяйствования // Вестник Томского государственного университета. 2004. № 284. С. 42-45.
3. Герчикова И. Н. Менеджмент: Учебник. М.: ЮнитиДана, 2010. 371 с.
4. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісноорієнтованого підходу: Монографія. Київ: Логос, 2013. 204 с.
5. Головенко А. Підвищення ефективності діяльності підприємства як результат ефективного управління / А. Головенко URL: <http://conference.spkneu.org/2012/12/golovenkoo/> (дата звернення 23.03.2017).
6. Гончаров В. И. Менеджмент : учеб. пособие Мн.: Мисанта, 2003. 624 с.
7. Градобоев Е. В. Особенности оценки эффективности деятельности промышленных предприятий: автореф. дис. канд. экон. наук / Е. В. Градобоев. Иркутск, 2009. 24 с.
8. Градобоев Е. В. Особенности оценки эффективности деятельности промышленных предприятий: автореф. дис. канд. экон. наук / Е. В. Градобоев. Иркутск, 2009. 24 с.
9. Гринчук В. Г. Підвищення ефективності функціонування підприємств на принципах сучасного менеджменту // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. № 17. С. 9-14.
10. Державний стандарт України . Системи управління якістю . Вимоги . ДСТУ ISO 90012001. К.: Держстандарт України , 2001. 24 с.
11. Иваниенко В. В. Финансовый анализ : учеб. пособие. 2е изд. Х.: Изда-

- тельський дом «ИНЖЭК», 2003. 176 с.
12. Иващенко Н. П. Экономика фирмы : учебник. М.: ИНФРА, 2006. 528 с.
 13. Каплан Р., Нортон Д. Сбалансированная система показателей. М: ОлимпБизнес. 2003. 214 с.
 14. Касич А.О. Хіміч І.Г. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства // Бізнес Інформ. 2012. № 12. С. 176-179.
 15. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. М.: ПБОЮЛ Гриженко Е. М., 2000. 424 с.
 16. Ковальчук І.В. Економіка підприємства : навч. посіб. К. : Знання, 2008. 680 с.
 17. Комплексные оценки в системе управления предприятием / А. П. Белый, Ю. Г. Лысенко, А. А. Мадых и др. ; Под общ. ред. Ю. Г. Лысенко. Донецк : ООО «ЮгоВосток», Лтд», 120 с.
 18. Куценко А. В. Організаційноекономічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства споживчої кооперації України: Монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 205 с.
 19. Куценко А. В. Організаційноекономічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства споживчої кооперації України: Монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 205 с.
 20. Лямец В. І. Системний аналіз. Вступний курс. 2е вид., перероб. і доп. Х. : ХНУРЕ, 448 с.
 21. Маркіна І. А. Методологічні питання ефективності управління// Фінанси України. 2000. № 6. С. 24-32.
 22. Мейер М. В. Оценка эффективности бизнеса. М. : ООО«Вершина», 2004. 272 с.
 23. Наумов О. Б. Визначення економічної ефективності виробництва за узагальнюючими показниками // Економіка АПК. 2000. № 5. С. 39-42.
 24. Нортон Д., Каплан. М. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. Р: Олимп Бизнес, 2010. 320 с.
 25. Нусинов В. Я., Турило А. М., Темченко А. Г. Экономический анализ

- деятельности предприятий и объединений в промышленности : учеб. пособие. Кривой Рог : Минерал, 1999. 172 с.
26. Олексюк О. І. Технологія оцінки результативності діяльності підприємства // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія : Економічні науки. Черкаси : ЧДТУ, 2009. Вип . 22. Т. 2. С. 169-173.
 27. Орлов П. А. Экономика предприятия : учеб. пособие Х.: РИО ХГЭУ, 2000. 401 с.
 28. Осипов В. І. Економіка підприємства: підручник. О.: Маяк, 2005. 724 с.
 29. Отенко В.І. Формування аналітичного інструментарію оцінки ефективності діяльності підприємства / Бізнес Інформ. 2013. № 5. С. 231-237.
 30. Падерин И. Д. Научные и практические аспекты повышения экономической эффективности современного предприятия // Вісник Академії економічних наук України. 2003. № 1. С. 89-95.
 31. Падерин И. Д. Научные и практические аспекты повышения экономической эффективности современного предприятия // Вісник Академії економічних наук України. 2003. № 1. С. 89-95.
 32. Перехрест Т. В. Методологія оцінювання ефективності діяльності підприємства // Науковий вісник. 2010. № 3. С. 7.
 33. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник. К. : КНЕУ, 2003. 608 с.
 34. Покропивный С.Ф., Белорус О.Г., Федонин А.С. Экономика промышленного производства, Киев: Техника, 1997. 351 с.
 35. Рац О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» // Економічний простір: зб. наук. праць. № 15. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. С. 275-285.
 36. Сергеева О. В. Формування стратегічних змін підприємства на основі збалансованої системи показників. URL: [http:// www.nbu.gov.ua /portal /soc_gum /Tiru /2011_31_1 / Sergeevapdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_31_1/Sergeevapdf) (дата звернення 23.03.2017).
 37. Стрілец Є.М. Ефективність як економічна категорія. Запоріжжя : КПУ, 2013 С. 9.

38. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ : учеб. пособие. К. : МАУП, 2010. 17 с.
39. Тищенко А. Н., Кизим Н. А., Догайдайло Я. В. Экономическая результативность деятельности предприятия: Монография. Х.: ИНЖЭК, 2005. 144 с.
40. Федорова Н. Н. Организационная структура управления предприятием : учеб. пособие. М. : ТК Велби, 2003. 256 с. 22-25
41. Федулова Л. І. Менеджмент організацій : підручник. К. : Либідь, 2003. 448 с.
42. Швиданенко Г.О. Дмитренко А.І., Олексюк О.І. Бізнесдіагностика підприємства: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2008. 344 с.
43. Шегда А. В. Економіка підприємства: Навч. Посібник. К.: Знання, 2006. 614 с.
44. Шеремет А. Д., Сейфулін Р. С., Негашев Є. В. Методика фінансового аналізу підприємства. М.: 2004. С. 203-215.
45. Ячменьова В. М., Височина М. В., Сулима О. Й. Ефективність управління діяльністю промислового підприємства та діагностика загроз: Монографія. Сімферополь: ВД АРІАЛ, 2010. 472 с.
46. Яценко О. І., Романюк О. П. Економічні та соціальні аспекти оцінки ефективності // Науковий вісник НЛТУ України. 2008. Вип. 18.6 С. 237-238.